

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Прикладної економіки і менеджменту ім. Г.Е. Вейнштейна

Кафедра – Цифрових технологій фінансових операцій

Ступінь вищої освіти – другий (магістр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Діджитал-облік і контроль»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: «Організація та методика обліку та контролю фінансово-розрахункових операцій в умовах цифрової економіки (на прикладі ТОВ «ПРОФАУДИТ)»

ШИФР КРМ.ЦТФО.1.154-03.1.2

Здобувача _____ Бажана В.В.

Керівник _____ доц. Маркова Т.Д.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від ”10“ червня 2024 р., протокол № 15.

Завідувачка кафедри

цифрових технологій фінансових операцій _____ Галина ТКАЧУК

Одеса – 2024 рік

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Прикладної економіки і менеджменту ім. Г.Е. Вейнштейна

Кафедра – Цифрових технологій фінансових операцій

Ступінь вищої освіти – другий (магістр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Діджитал-облік і контроль»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри
цифрових технологій фінансових операцій

« ____ » _____ 202_ р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Бажана Владислава Володимировича

1. Тема роботи *«Організація та методика обліку та контролю фінансово-розрахункових операцій в умовах цифрової економіки (на прикладі ТОВ «ПРОФАУДИТ)»*

Затверджена наказом ОНТУ від *04 квітня 2024 року наказ №154-03*

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи *5 червня 2024 р.*

3. Вихідні дані до роботи: *Звітні дані про діяльність підприємства за 2021-2022 р.р.*

4. Перелік питань, які потрібно розробити *Теоретичні аспекти обліку і контролю фінансово-розрахункових операцій в умовах розвитку цифрової економіки. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства за 2021-2022 роки. Організація обліку і контролю фінансово-розрахункових операцій на підприємстві. Висновки та пропозиції.*

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 14 лютого 2024 р.

Керівник _____ доц. Маркова Т.Д.

Завдання прийняв до виконання _____ Бажан В.В.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. <i>Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи</i>	14.02.24 - 20.03.24	
2. <i>Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства</i>	21.03.24 - 21.04.24	
3. <i>Організація обліку і контролю фінансово-розрахункових операцій на підприємстві</i>	22.04.24 - 28.05.24	
4. <i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	29.05.24 - 5.06.24	

Здобувач- дипломник _____ Бажан В.В.

Керівник роботи _____ доц. Маркова Т.Д.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-дипломник Бажан В.В. _____

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційної роботи на тему: «Організація та методика обліку та контролю фінансово-розрахункових операцій в умовах цифрової економіки (на прикладі ТОВ «ПРОФАУДИТ)»

Складні умови економічної та політичної невизначеності, пандемія та воєнний стан призводять до зростання уваги щодо питань ефективності використання фінансово-розрахункових операцій та управління грошовими потоками в сучасних умовах поглинання навколишнього світу цифровими технологіями.

Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

Перший розділ присвячено дослідженню теоретичних положень організації бухгалтерського обліку та внутрішньогосподарського контролю фінансово-розрахункових операцій в умовах цифрової економіки.

У другому розділі надається загальна організаційно-економічна характеристика підприємства та аналіз фінансових показників господарської діяльності.

Третій розділ присвячено дослідженню практичного застосування правил обліку та контролю фінансово-розрахункових операцій на підприємстві та наведені шляхи оптимізації вирішення слабких місць.

У роботі зроблено висновки за результатами проведеного дослідження та висунуто пропозиції стосовно вдосконалення обліку і контролю на підприємстві.

Кваліфікаційна робота містить:

текстової частини – 90 стор.

таблиць – 24

рисуноків – 8

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВО-РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	9
1.1 Економічна сутність поняття фінансово-розрахункові операції та їх класифікація	9
1.2. Облік фінансово-розрахункових операцій на підприємстві.....	19
1.3. Цифрова економіка – запорука успішності фінансового-розрахункових операцій на підприємстві.....	28
1.4. Особливості контролю фінансово-розрахункових операцій на підприємстві.....	31
2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ПРОФАУДИТ»	43
2.1.Організаційно-економічна характеристика діяльності підприємства ТОВ «ПРОФАУДИТ».....	43
2.1. Фінансово-економічний аналіз підприємства ТОВ «ПРОФАУДИТ».....	47
3. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВО-РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ У ТОВ «ПРОФАУДИТ»	56
3.1. Загальна характеристика організаційного забезпечення обліку на підприємстві ТОВ «ПРОФАУДИТ»	56
3.2. Організація обліку і контролю фінансово-розрахункових операцій на підприємстві	64
3.3. Напрямки вдосконалення обліку фінансово-розрахункових операцій	76
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	91

ВСТУП

У сучасному світі, охопленому цифровими технологіями та змінами, питання ефективного обліку та контролю фінансово-розрахункових операцій набуває все більшої актуальності та важливості. Від інтеграції цифрових інструментів до трансформації бізнес-процесів, підприємства стикаються з потребою адаптації своїх методів обліку та контролю до нових вимог сучасного ринку.

Досліджували проблематику питання організації обліку та контролю фінансово-розрахункових операцій вітчизняні вчені, зокрема: Гордієнко Н.І., Харламова О. В., Мізік Ю.І., Конопліна О.О., Батракова Т.І., Грінченко А. Ю., Бержанір І.А., Бержанір А.Л., Ящук Т.А., Бондаренко Н.М., Таран В.В., Вигівська І.М., Семйон В.С., Гевчук А.В., Дікань Л.В., Завитій О.П., Коваль М.І., Король С.Я., Клочко А.О., Костякова А.А., Крупка Я.Д., Куцик П.О., Лісничка Т.В. Маркус О.В., Романюк І.О., Москалюк Г.О., Остафійчук С.М., Петренко С.М., Романів Є.М., Шот А.П., Чмерук Г.Г., Шендригоренко М.Т., Шевченко Л.Я., Янковський В.А., Шишкова Н.Л., Мороз Є.Ю. та ін. Враховуючи їх здобутки, вважаємо за доцільне комплексно розглянути організацію обліку і контролю фінансово-розрахункових операцій, окреслити специфіку їх відображення на рахунках бухгалтерського обліку.

Обираючи тему "Організація та методика обліку та контролю фінансово-розрахункових операцій в умовах цифрової економіки на прикладі ТОВ "ПРОФАУДИТ", враховуємо важливість цього питання в сучасному бізнес-середовищі. Підприємство "ПРОФАУДИТ" є відмінним прикладом організації, яка стрімко розвивається в умовах цифрової трансформації. Дослідження його підходів до обліку та контролю фінансових операцій може надати цінні практичні висновки та рекомендації для інших підприємств, які також шукають шляхи вдосконалення своєї діяльності в умовах цифрової економіки.

Мета цієї кваліфікаційної роботи - провести аналіз та дослідження

сучасних підходів до організації обліку та контролю фінансово-розрахункових операцій у контексті цифрової економіки на прикладі підприємства "ПРОФАУДИТ". Робота спрямована на виявлення ключових аспектів, які впливають на ефективність обліку та контролю фінансових операцій у сучасному бізнес-середовищі, а також розробку пропозицій щодо вдосконалення цих процесів.

Проведення даного дослідження має велике значення для розвитку теорії та практики обліку та контролю фінансових операцій у цифровій епохі. Також воно може стати важливим внеском у практичний досвід фінансової діяльності підприємств в умовах постійних змін та інновацій.

Досягнення поставленої мети обумовлене вирішенням таких *завдань*:

- розкрити суть економічного змісту категорії «фінансово-розрахункові операції» як об'єкт бухгалтерського обліку та визначити їх класифікацію;
- розглянути синтетичний та аналітичний облік фінансово-розрахункових операцій на підприємстві;
- дослідити аспекти цифрової економіки як запорука успішності фінансово-розрахункових операцій;
- розглянути особливості контролю фінансово-розрахункових операцій на підприємстві;
- розглянути організаційно-економічну характеристику діяльності ТОВ «ПРОФАУДИТ»;
- провести фінансово-економічні розрахунки показників підприємства ТОВ «ПРОФАУДИТ»;
- розглянути загальну характеристику організаційного забезпечення обліку на підприємстві ТОВ «ПРОФАУДИТ»;
- розглянути організацію обліку і контролю фінансово-розрахункових операцій на підприємстві;
- визначити напрямки вдосконалення організації обліку фінансово-розрахункових операцій на підприємстві.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є облік і контроль фінансово-розрахункових операцій ТОВ «ПРОФАУДИТ».

Прискіпливий аналіз функціонування підприємства ТОВ "ПРОФАУДИТ" у контексті цифрової економіки виявить ті принципи та методи, які вирішують актуальні завдання обліку та контролю фінансових операцій в умовах швидкої зміни сучасного світу.

Предмет дослідження розкриє переваги та недоліки існуючих підходів, дозволяючи визначити оптимальні шляхи подальшого вдосконалення.

Методологічною основою є наукові методи: абстрактно-логічний, монографічний, розрахунковий, порівняння, економіко-статистичний, аналітичний, спостереження.

Інформаційною базою дослідження під час написання кваліфікаційної роботи було використані наукові праці вітчизняних фахівців із питань організації, контролю та обліку фінансово-розрахункових операцій, основні нормативно-правові акти, регулюючі цю сферу, і інформація практичного характеру.

Цей дослід дозволить виявити ключові тенденції та важливі чинники, які впливають на ефективність обліку та контролю фінансових операцій у сучасних умовах. Результати дослідження можуть бути корисними як для теоретичного дослідження в галузі обліку та фінансів, так і для практичного застосування управлінських рішень на підприємствах.

Практичне значення одержаних результатів. Робота відображає важливість вивчення питань обліку та контролю фінансових операцій у сучасних умовах, а також демонструє практичне застосування теоретичних знань у реальних умовах функціонування підприємства. Розглянуті в цій роботі аспекти сприятимуть подальшому розвитку та вдосконаленню фінансового управління, що є важливим чинником для успішного функціонування підприємств у сучасному бізнес-середовищі.

Апробація результатів роботи. Основні теоретичні та практичні результати дослідження доповідалися та отримали позитивну оцінку на

науковій конференції здобувачів вищої освіти ОНТУ (секція цифрові технології фінансових операцій) 26-30 березня 2024 року, на VI Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді» 17-18 квітня 2024 року.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 96 сторінок, у тому числі 90 сторінок основного тексту, список використаних джерел зі 45 найменувань на 6 сторінок. Робота містить 8 рисунків і 24 таблиць, загальний обсяг яких складає 21 сторінок.

1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВО-РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

1.1 Економічна сутність поняття фінансово-розрахункові операції та їх класифікація

Для щоденних операцій у виробничо-фінансовій діяльності підприємства використовують готівкові, безготівкові розрахунки. Розрахунки є невід'ємною частиною економічних відносин, які відбуваються в процесі здійснення господарської діяльності між підприємствами, організаціями, державними установами, фізичними особами та іншими суб'єктами ринку. Вони представляють собою систему взаємних платежів та зобов'язань, що виникають внаслідок різних економічних операцій.

Економічна сутність розрахунків полягає у відображенні процесу обміну товарами, послугами та фінансовими ресурсами між суб'єктами господарювання. Розрахунки забезпечують реалізацію договірних відносин, регулюють фінансові потоки та сприяють підтриманню стійкості економічної системи (табл. 1.1). Тому, розрахунки виконують функції і основними з них відображено у табл. 1.2.

Таблиця 1.1 – Визначення терміну «розрахунки» в обліково-економічній літературі [3]

№	Автор	Визначення
1.	Безруких П.С.	Розрахунки – це грошові відносини, що виникають між організаціями за товарними і нетоварними операціями.
2.	Чацкіс Е.Д., Лисюк А.Н., Михайлова Т.П.	Розрахунки – це система відносин між підприємствами й особами, заснована на грошовому поверненні вартості товарно-матеріальних цінностей, робіт, послуг.
3.	Сухарев А.Я.	Розрахунки – здійснення платежів за грошовими зобов'язаннями.
4.	Парашутін Н.В., Козлова Е.П.	Під розрахунковими відносинами розуміють зобов'язання покупця оплатити у встановлені строки вартість матеріальних цінностей, послуг й іншої заборгованості після виконання постачальником своїх договірних зобов'язань або право постачальника вимагати платіж від покупця за відвантажену йому продукцію або надані послуги.

Таблиця 1.2 – Основні функції розрахунків*

№	Назва функції	Характеристика
1.	Функція оплати	Забезпечення своєчасної та точної оплати за товари та послуги.
2.	Функція обліку	Реєстрація та відображення всіх фінансових операцій у системі бухгалтерського обліку.
3.	Контрольна функція	Контроль за правильністю та законністю фінансових операцій.
4.	Регулююча функція	Регулювання взаємовідносин між учасниками економічної діяльності, включаючи управління дебіторською та кредиторською заборгованістю.
5.	Забезпечувальна функція	Гарантування виконання договірних зобов'язань через систему платежів та забезпечення фінансової стабільності підприємства.

*складено автором на підставі джерел [27,38,42]

Готівка є найбільш ліквідним засобом в складі активів підприємства та дає можливість бути платоспроможним на будь-якому етапі його функціонування [27]. Готівка виступає і початком, і кінцем економічного та фінансового циклу в діяльності підприємства. Фактично готівка має властивості перетворюватися під час обігу в інші види активів.

Економічний зміст готівки – це значимість її як активного елементу та невід'ємної частини функціонування підприємства. Саме готівка є незамінним елементом під час різних видів суспільних відносин, при придбанні нерухомості, майна, землі, для розрахунку цін на товари, при розподілі валового національного продукту. Крім цього, готівка виступає як засіб обміну при купівлі товарів, різних видів майна тощо. Це є результатом здійснення порівняння різних товарів при їх обміні.

Грошові кошти є об'єктом особливої уваги фіскальних органів, тому організований належним чином облік грошових коштів має вплив на ефективність діяльності суб'єктів ринку. В основі кругообігу доходів та витрат підприємства лежить ефективна грошова система. Основними елементами грошових коштів підприємства є готівка, електронні гроші та кошти на рахунках в банках [7].

Використання готівки здійснюється підприємством для оплати за

куплені товари і послуги, при розрахунках з працівниками, дебіторами та кредиторами тощо. При цьому обсяг готівкових розрахунків на підприємстві в цілому менший, ніж в особистому споживанні. Це є результатом розвитку товарно-грошових відносин, банківського кредитування та використання новітніх банківських способів при розрахунках.

До фінансово-розрахункових операцій можна віднести:

- Розрахунки з грошовими коштами у касі підприємства.
- Розрахунки з підзвітними особами. Інші розрахунки з персоналом.
- Розрахунки по спеціальних рахунках у банку з постачальниками, покупцями, за податками, з фондами соціального страхування.

Згідно з нормативними документами до грошових коштів відносять готівку, кошти на рахунках у банку та депозити до запитання. Багато економістів вважають що таке визначення потребує уточнень, тому в економічній літературі існує безліч визначень поняття «грошові кошти», що призводить до неоднозначного розуміння сутності цієї категорії. В табл. 1.3 наведені трактування поняття відповідно до різних авторів.

Таблиця 1.3 – Економічна сутність поняття «грошові кошти» [4]

<i>№</i>	<i>Автор</i>	<i>Визначення</i>
1.	С.М. Остафійчук	Грошові кошти – готівка в касі підприємства, депозити до запитання, кошти на банківських рахунках, які характеризуються абсолютною ліквідністю, тобто можуть у будь-який момент бути використані для здійснення розрахунків, або обміняні на законні платіжні засоби
2.	Г.В. Осовська	Грошові кошти – це доходи і надходження, що акумулюються у грошовій формі на рахунках підприємства, організації, установи у банках і використовуються для забезпечення їх власних потреб або розміщення у вигляді ресурсів банків
3.	О.С. Філімоненко	Грошові кошти – це кошти у вигляді грошей, які знаходяться в касі підприємства, на рахунках в установах банку, в акредитивах, у підзвітних осіб та на депозитах до запитання
4.	О.С. Височан	Грошові кошти – це кошти в касі, електронні гроші, кошти на поточних та інших рахунках у банках, які можуть бути використані у будь-який момент для проведення розрахунків в процесі здійснення господарських операцій
5.	В.І. Єфименко, Л.І. Лук'яненко	Грошові кошти – це готівка, яка зберігається на підприємстві, гроші в банках (на рахунках); банківські векселі, грошові чеки та перекази від клієнтів

<i>№</i>	<i>Автор</i>	<i>Визначення</i>
6.	Ф.Ф. Бутинець	Грошові кошти – форма існування грошей, використовується як засіб обігу та платежу; грошові знаки національної валюти України – банкноти і монети, в тому числі пам’ятні та ювілейні монети, що знаходяться в обігу і є дійсними платіжними засобами
7.	Н.М. Ткаченко	Грошові кошти – касова готівка, кошти на рахунках у банках, інші грошові кошти

Сукупність грошових розрахунків, у яких гроші виступають як засіб платежу, за своєю суттю є грошовим, або платіжним оборотом.

Платіжний оборот може бути двох форм:

- готівковий;
- безготівковий.

Обидві форми можуть трансформуватися, при вкладенні готівки на рахунок, готівка стає безготівковими коштами. Відповідно, при видачі грошей кошти на рахунках перетворюються на готівку. Отже, кошти, які є на рахунках, можна в будь-який момент обміняти на готівку.

Обидва види грошей – складові платіжного обороту. Для банків ці дві форми грошей мають велике значення. У щоденних операціях беруть участь готівкові гроші: при виплатах і внесенні сум, при обмінних операціях з іноземною валютою та ін.

Готівкові гроші вимагають витрат, пов’язаних з придбанням, транспортуванням, охороною. Також причиною великих витрат стає зберігання грошей. Ще більшу частину грошей, з якими працюють банки, становлять кошти на рахунках. При кожній безготівковій операції, при перерахуванні в інші банки, при внутрішньобанківських бухгалтерських операціях використовують кошти на рахунках. Витрати щодо збереження цих коштів, транспортуванню тощо відпадають. Також і оперувати з ними простіше.

Платіжний оборот – це сукупність грошових розрахунків, у яких гроші виступають як засіб платежу. Складовою частиною платіжного обороту є грошовий оборот, який здійснюється в готівковій і безготівковій формах.

Грошовий оборот складається з окремих каналів руху грошей між:

- центральним банком країни та іншими установами банків;
- установами банків;
- підприємствами та організаціями;
- банками і суб'єктами господарювання;
- суб'єктами господарювання і населенням;
- фінансовими інститутами і населенням.

Значну частину грошового обороту становлять платежі підприємств за товари, роботи і послуги, які здійснюються безготівковим шляхом. Особливість безготівкового обороту полягає у використанні спеціальної організаційної форми здійснення акту платежу.

Учасниками безготівкових розрахунків є банки та їх філії, підприємства, організації, установи, фізичні особи. Для здійснення безготівкових розрахунків учасники відкривають в установах банків рахунки, з яких списуються або на які зараховуються кошти.

Організація безготівкового платіжного обороту за рахунками базується на таких принципах:

1) платежі здійснюються лише за згодою платника, про що він надсилає в банк оформлені ним розрахункові документи (відхід від цього правила допускається у випадках стягнення коштів за рішенням суду чи арбітражу);

2) платежі здійснюються в календарній послідовності надходження розрахункових документів та настання строку платежу.

3) у разі одночасного надходження до банку кількох розрахункових документів, на підставі яких здійснюється списання грошових коштів, банк списує кошти з рахунку клієнта у визначеній послідовності (суд, заробітна плата, бюджет, інше).

Доручення платників та розпорядження стягувачів про списання коштів із рахунків платники та стягувачі складають на відповідних бланках розрахункових документів. Форма та порядок оформлення розрахункових документів визначаються вищевказаною Інструкцією. Ці документи строго уніфіковані,

мають єдину для всієї країни стандартну форму, визначений набір реквізитів [42].

Класифікація розрахунків є важливим аспектом для розуміння їх сутності та різноманітності форм і видів. Розрахунки можна класифікувати за різними ознаками (табл. 1.4).

Таблиця 1.4 – Класифікація розрахунків*

№	Ознака	Види
1.	За способом здійснення	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Готівкові розрахунки</i>: Здійснюються шляхом передачі готівкових коштів від платника до отримувача. Зазвичай використовуються в роздрібній торгівлі та при дрібних платежах. • <i>Безготівкові розрахунки</i>: Проводяться через банківську систему шляхом переказу коштів з рахунку платника на рахунок отримувача. Це найпоширеніша форма розрахунків у сучасній економіці. Включає банківські перекази, чеки, акредитиви, електронні платежі.
2.	За формою платежу	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Платежі грошовими коштами</i>: Включають як готівкові, так і безготівкові розрахунки, де використовується національна або іноземна валюта. • <i>Платежі цінними паперами</i>: Використовуються акції, облігації та інші фінансові інструменти для здійснення розрахунків. • <i>Бартерні операції</i>: Обмін товарами або послугами без використання грошей.
3.	За об'єктом розрахунків	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Товарні розрахунки</i>: Здійснюються у процесі купівлі-продажу товарів. • <i>Послужові розрахунки</i>: Пов'язані з оплатою за надані або отримані послуги. • <i>Фінансові розрахунки</i>: Включають операції з кредитування, інвестування, виплати дивідендів тощо.
4.	За строками виконання	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Поточні розрахунки</i>: Виконуються негайно або у короткі строки (до одного місяця). • <i>Термінові розрахунки</i>: Встановлюються конкретні строки виконання, які можуть бути середньостроковими або довгостроковими.
5.	За напрямом руху коштів	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Внутрішні розрахунки</i>: Здійснюються між підрозділами одного підприємства або між підприємствами в межах однієї країни. • <i>Зовнішні розрахунки</i>: Виконуються між підприємствами різних країн у рамках зовнішньоекономічної діяльності.
6.	За характером взаємовідносин між учасниками	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Прямі розрахунки</i>: Виконуються безпосередньо між платником та отримувачем. • <i>Посередницькі розрахунки</i>: Здійснюються за участю посередників, таких як банки, фінансові компанії, агенти.

*складено автором на підставі джерел [21, 21]

Автори Бержанір І.А., Бержанір А.Л. та Ящук Т.А. [3] відзначають, що різноманітність розрахункових операцій суб'єкта господарювання зумовлює необхідність їх класифікувати за такими ознаками:

1. *Залежно від спрямованості розрахунків:*
 - внутрішні;
 - зовнішні.
2. *Залежно від контрагента розрахунків:*
 - розрахунки з постачальниками і підрядниками;
 - розрахунки з покупцями та замовниками;
 - розрахунки з різними дебіторами та кредиторами;
 - розрахунки з бюджетом та позабюджетними фондами;
 - розрахунки за кредитами;
 - розрахунки з персоналом (з оплати праці та за іншими операціями);
 - розрахунки з підзвітними особами;
 - розрахунки з учасниками та засновниками;
 - внутрішньогосподарські розрахунки.
3. *Залежно від форми проведення розрахунків:*
 - готівкові;
 - безготівкові.
4. *Залежно від характеру операцій, за якими проводяться розрахунки:*
 - розрахунки за товарними операціями;
 - розрахунки за нетоварними операціями.

Оснoву побудови бухгалтерського обліку грошових розрахунків визначає їх класифікація, яку наводить Лісничка Т.В. (рис. 1.1).

Наведена класифікація, на думку Лісничої Т.В. [21] є «...узагальненням та систематизацією зазначених підходів до класифікації розрахункових операцій. Від існуючих вона відрізняється: *повнотою побудови* – дозволяє охопити основні фактори, які впливають на розрахункові операції; *чіткістю назви ознак* – припускає можливість швидко встановити його джерело, що значно полегшує керування конкретним видом розрахункових операцій; *стислістю*

назви ознак – необхідна для полегшення його практичного використання; логічністю – дозволяє простежити зв'язок між групами різних факторів; зрозумілістю – необхідна для доступного оволодіння інформацією. Все це дозволяє її використовувати на практиці в фінансово-економічних сферах діяльності».

Рисунок 1.1 – Класифікація розрахункових операцій [21]

На рис. 1.2 подана класифікація розрахункових операцій за суб'єктами, яка поділяє розрахунки на юридичних та фізичних осіб.

Таким чином, у бухгалтерському обліку під розрахунками мається на увазі [21]:

1) здійснення оплати іншим юридичним і фізичним особам за отримані від них товари, роботи, послуги, працю й інші матеріальні та нематеріальні активи шляхом перерахування або видачі готівки, передачі товарів, виконання

робіт або надання послуг, передачі права власності на акції, облигації або частини статутного капіталу та інших матеріальних і нематеріальних активів підприємства;

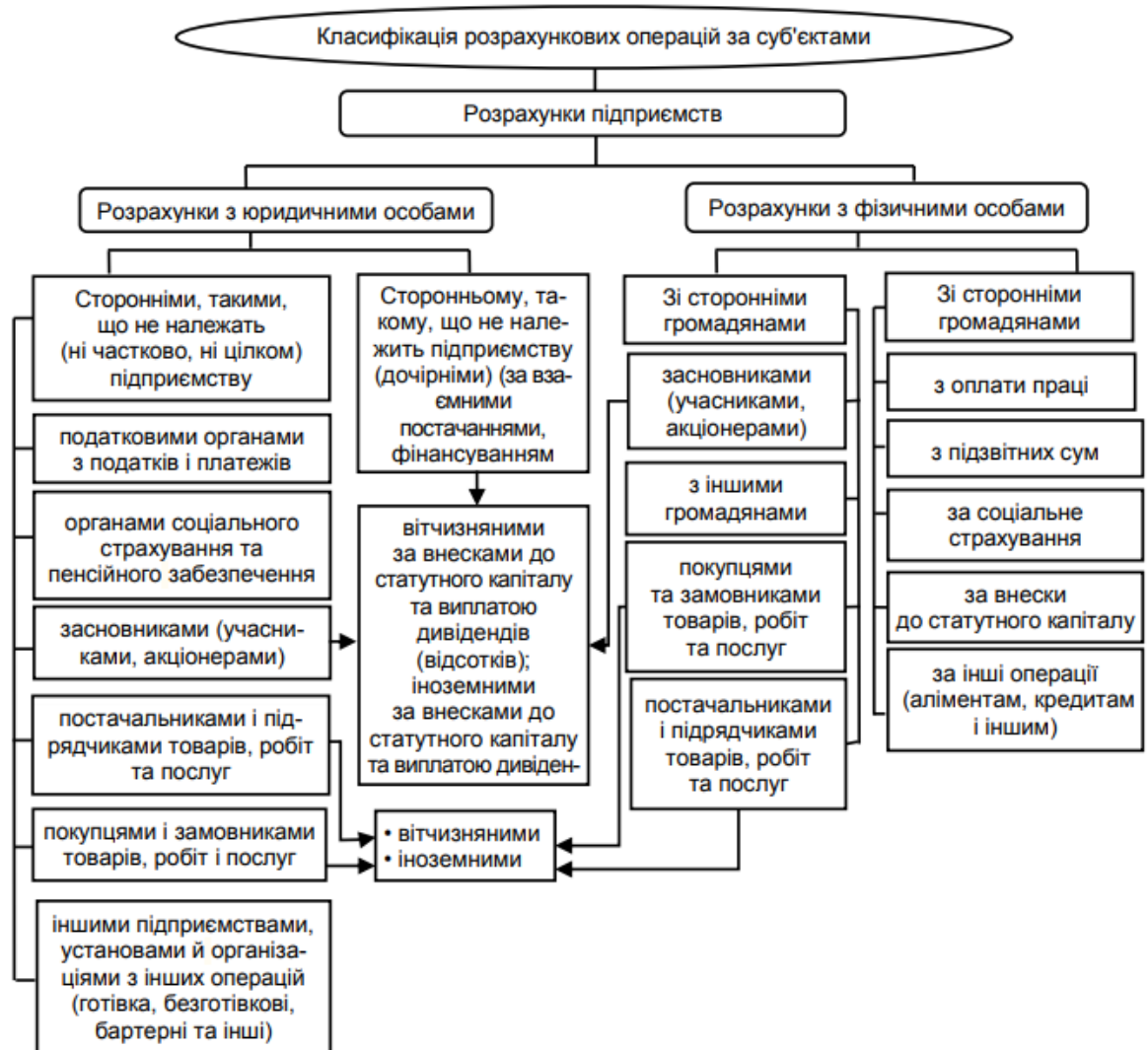

Рисунок 1.2 – Класифікація розрахункових операцій [21]

2) одержання від юридичних і фізичних осіб товарів, робіт, послуг, результатів праці, акцій, облигацій або частини статутного капіталу й інших матеріальних і нематеріальних активів на правах покупця, засновника тощо;

3) одержання від юридичних і фізичних осіб коштів, товарів, робіт, послуг, акцій, облигацій або частини статутного капіталу та інших матеріальних і нематеріальних активів у порядку оплати переданих товарів, робіт, послуг і інших матеріальних і нематеріальних активів;

4) передача готової продукції, товарів, виконання робіт або надання послуг, передачі право власності на акції, облігації або частину статутного капіталу та інших матеріальних і нематеріальних активів підприємства на правах постачальника (підрядника) іншим юридичним і фізичним особам.

Поряд з готівкою для розрахунків підприємства використовують електронні гроші. Електронні гроші виступають найбільш простим і швидким засобом розрахунку, доступним практично в будь-якій країні світу. Вони виступають одиницею вартості, що зберігаються на електронному пристрої, є засобом платежу іншими особами, які їх не випускають, крім цього є грошовим зобов'язанням осіб, які їх випускають, для виконання в готівковій або безготівковій формі [36].

Сутність електронних грошей в працях вітчизняних та зарубіжних авторів наведено у табл. 1.5.

Таблиця 1.5 – Сутність електронних грошей*

№	Автор	Визначення
1.	Батракова Т. І.	Електронні гроші – це такий вид платіжних засобів, обіг яких відбувається в електронному вигляді та гарантує повну анонімність. Усі платіжні системи засновані на використанні кредитних платіжних карток або ж так званого електронного гаманця. Із технічного погляду електронні гроші – це електронний запис про певний обсяг вартості, який захищений відповідними криптографічними алгоритмами.
2.	Шишкова Н. Л.	Електронні гроші – унікальний економічний і правовий феномен. За економічною сутністю вони є своєрідною третьою формою грошей, оскільки значно відрізняються як від готівкових, так і безготівкових коштів.
3.	Савлук М. І.	Електронні гроші – це різновид депозитних грошей, які існують у пам'яті комп'ютерів і здійснюють свій рух автоматично з допомогою комп'ютерних систем за безпосередніми розпорядженнями власників поточних рахунків.
4.	Вигівська І.М., Семйон В.С.	Електронні гроші є грошовими зобов'язаннями емітента в електронному вигляді і зберігаються на електронному пристрої утримувача.
5.	Семенець А. П.	Під електронними грошима для цілей удосконалення організації і методики їх бухгалтерського обліку і контролю слід розуміти грошову вартість, що представлена у формі вимоги до емітента, про здійснення погашення електронних грошей, які зберігаються на електронному пристрої (або може функціонувати на програмній основі чи на основі карток), та випускаються у разі забезпечення їх національною чи іноземною валютою з метою здійснення платіжних операцій в електронних платіжних системах.

*складено автором на підставі джерел [2, 5, 39, 40, 45]

Економічна сутність розрахунків та їх класифікація є основоположними елементами фінансової діяльності підприємств. Розуміння цих аспектів дозволяє підприємствам ефективно управляти своїми фінансовими потоками, забезпечувати своєчасне виконання зобов'язань, підтримувати фінансову стійкість та адаптуватися до змін у ринкових умовах. Класифікація розрахунків, у свою чергу, допомагає систематизувати різні види фінансових операцій, забезпечуючи точність та прозорість у веденні обліку та здійсненні контролю за фінансовими процесами.

1.2. Облік фінансово-розрахункових операцій на підприємстві

Облік фінансово-розрахункових операцій на підприємстві є ключовим елементом його фінансового управління. Він забезпечує точне відображення грошових потоків, контролює виконання фінансових зобов'язань і сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень. У контексті цифрової економіки облік цих операцій набуває особливого значення через впровадження новітніх технологій, що оптимізують облікові процеси.

Основні аспекти обліку фінансово-розрахункових операцій

1. *Документообіг фінансово-розрахункових операцій:* Для забезпечення правильного та своєчасного обліку фінансово-розрахункових операцій важливо організувати ефективний документообіг. Основними документами, що використовуються в обліку фінансово-розрахункових операцій наведені в табл. 1.6.

2. *Методи обліку фінансово-розрахункових операцій:* Існує декілька методів обліку фінансово-розрахункових операцій, серед яких найпоширенішими є:

- Касовий метод: Відображає операції на момент фактичного отримання або витрачання коштів.
- Нарахувальний метод: Відображає операції на момент їх виникнення,

незалежно від фактичного руху коштів. Цей метод забезпечує більш точне відображення фінансового стану підприємства.

Таблиця 1.6 – Основні документи, що використовуються в обліку фінансово-розрахункових операцій*

<i>Назва документа</i>	<i>Характеристика</i>
платіжне доручення	розрахунковий документ, що містить письмове доручення платника обслуговуючому банку про списання зі свого рахунку зазначеної суми коштів та її перерахування на рахунок отримувача;
платіжну вимогу-доручення	розрахунковий документ, який складається з двох частин: верхньої — вимоги отримувача безпосередньо до платника про сплату визначеної суми коштів; нижньої — доручення платника обслуговуючому банку про списання зі свого рахунку визначеної ним суми коштів та її перерахування на рахунок отримувача;
платіжна вимога	розрахунковий документ, що містить вимогу стягувача або в разі достовірного списання отримувача до банку, що обслуговує платника, здійснити без погодження з платником переказ визначеної суми коштів із рахунку платника на рахунок отримувача;
розрахунковий чек	розрахунковий документ, що містить нічим не обумовлене письмове розпорядження власника рахунку (чекодавця) банку-емітенту, в якому відкрито його рахунок, про сплату чекоутримувачу зазначеної у чеку суми коштів;
акредитив	договір, що містить зобов'язання банку емітента, за яким цей банк за дорученням клієнта (заявника акредитива) або від свого імені проти документів, які відповідають умовам акредитива, зобов'язаний виконати платіж на користь бенефіціара або доручає іншому (виконуючому) банку здійснити цей платіж.
виписки банку	відображають рух коштів на банківських рахунках підприємства.
касові ордери	застосовуються для обліку готівкових операцій
рахунки-фактури	документи, що підтверджують фактичне постачання товарів або надання послуг

*складено автором на підставі джерел [15,17]

Для обліку коштів використовують рахунок 30 «Готівка» – балансовий, основний, активний, грошовий належить до групи рахунків господарських засобів, за дебетом відображається надходження готівкових коштів до каси підприємства, за кредитом – виплати в порядку витрачання готівки, сальдо дебетове, означає залишок готівки в касі на відповідну дату, відображається в II розділі активу балансу. Рахунок 30 «Готівка» має два субрахунки: 301 –

«Готівка в національній валюті»; 302 – «Готівка в іноземній валюті». Кореспонденція рахунку 30 «Готівка» наведена у табл. 1.7.

Таблиця 1.7 – Кореспонденція рахунку 30 «Готівка»*

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дт	Кт
- надійшли грошові кошти в касу від покупців.	30	36
- видані кошти під звіт на закупівлю канцтоварів	372	30
- надійшли грошові кошти як відшкодування збитку, завданого винною особою	30	375
- здано готівкові кошти на поточний рахунок в банк	31	30
- повернено невикористану підзвітну суму	30	372
- отримано кошти від засновника як внесок до статутного капіталу	30	46
- сплачено готівкою по заборгованості перед постачальником	63	30
- кошти з каси здані в банк	31	30
- отримано з поточного рахунку кошти на виплату заробітної плати.	30	31
- виплачена заробітна плата працівникам	66	30
- придбано через касу грошові документи (путівки для працівників)	33	30
- видано з каси позику працівнику підприємства	371	30

*складено автором на підставі джерел [17]

Для обліку безготівкових розрахунків використовується 31 рахунок.

31 «Рахунки в банках» – балансовий, основний, активний, грошовий належить до групи рахунків господарських засобів, за дебетом відображається зарахування коштів на рахунки в банках, за кредитом – списання коштів із банківських рахунків підприємства, сальдо дебетове, означає залишок коштів на рахунках у банках, відображається в II розділі активу балансу.

Рахунок 31 має такі субрахунки:

311 — «Поточні рахунки в національній валюті»;

312 — «Поточні рахунки в іноземній валюті»;

313 — «Інші рахунки в банку в національній валюті»;

314 — «Інші рахунки в банку в іноземній валюті».

Субрахунки 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті» та 314 — «Інші рахунки в банку в іноземній валюті» призначені для узагальнення інформації

про наявність та рух коштів в іноземній валюті. Кореспонденція рахунку 31 «Рахунки в банку» наведена у табл. 1.8.

Таблиця 1.8 – Кореспонденція рахунку 31 «Рахунки в банку»*

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дт	Кт
- сплачено постачальнику за отримане обладнання	63	31
- отримано оплату за раніше реалізовану продукцію покупцеві	31	36
- списано відсоток банку за розрахункове обслуговування	94	31
- отримано на поточний рахунок торгіву виручку із каси підприємства	31	30
- з поточного рахунку грошові кошти видані в касу для виплати заробітної плати	30	31
- банком помилково списано з рахунку грошові кошти	95	31
- нараховано та отримано відсотки за користування банком грошовими коштами підприємства	31	68
- здана додаткова виручка до вечірньої каси банку	33	30
- зараховано на поточний рахунок грошові кошти з вечірньої каси	31	33
- банком повернено помилково списані грошові кошти	31	71
- на поточний рахунок отримано внесок до статутного фонду від засновника	31	401
- надійшли грошові кошти на поточний рахунок по раніше виставленим претензіям	31	374
- з поточного рахунку перераховано суму податку на доходи до бюджету	64	31
- з поточного рахунку перераховано платежі до Пенсійного фонду	65	31

*складено автором на підставі джерел [17]

3. *Облік дебіторської та кредиторської заборгованості:* Облік фінансово-розрахункових операцій передбачає ведення обліку дебіторської та кредиторської заборгованості:

- Дебіторська заборгованість: Відображає суму боргів, які повинні бути отримані підприємством від контрагентів за поставлені товари або надані послуги.

- Кредиторська заборгованість: Відображає суму боргів, які підприємство повинне сплатити своїм контрагентам.

4. *Облік розрахунків з покупцями:* Розрахунки з покупцями включають облік доходів від реалізації продукції та послуг, а також контроль за

своєчасністю отримання платежів. Основні аспекти обліку розрахунків з покупцями:

- Відображення доходів від реалізації: на рахунках бухгалтерського обліку фіксуються суми, отримані від покупців за реалізовану продукцію або надані послуги.

- Контроль дебіторської заборгованості: забезпечення своєчасного отримання платежів від покупців є важливим аспектом управління дебіторською заборгованістю.

У плані рахунків ця заборгованість відображається на 36-му рахунку «Розрахунки з покупцями і замовниками», який має чотири субрахунки:

361 — розрахунки з вітчизняними покупцями і замовниками;

362 — розрахунки з іноземними покупцями – аналітичний облік ведеться у гривнях та валюті, обумовленій договором;

363 — розрахунки з учасниками ПФГ – ведеться облік розрахунків з учасниками ПФГ;

364 — розрахунки за гарантійним забезпеченням — відображаються розрахунки за гарантійним забезпеченням, пов'язаним зі здійсненням операцій із деривативами.

За дебетом 36 рахунків – відображають вартість реалізації продукції, виконаних робіт і наданих послуг. Ця сума передбачає ПДВ, акциз, інші податки і збори, які підлягають перерахуванню до бюджету і позабюджетні фонди. За кредитом 36 рахунків – відображають погашення дебіторської заборгованості (табл. 1.9).

Таблиця 1.9 – Бухгалтерські проводки щодо розрахунків з покупцями*

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дт	Кт
Відвантажено товари покупцю	361	702
Відображено податкове зобов'язання	702	641
Отримано оплату за відвантажений товар	311	361

*складено автором на підставі джерел [17]

При погашенні дебіторської заборгованості кореспонденція має такий вигляд: Дт 30, 31 Кт 36. У разі, якщо погашення дебіторської заборгованості відбувається взаємозаліками, то кореспонденція має такий вигляд: Дт 63, 68 Кт 36.

При розрахунках із різними дебіторами доцільно звернути увагу на розрахунках із підзвітними особами. Готівкові кошти видають працівникам підприємства на господарські потреби підприємства і на відрядження. Підзвітні суми видають на певний термін і з певною метою згідно наказу керівника підприємства. Типова кореспонденція рахунку 372 «Розрахунки з підзвітними особами» наведена у табл. 1.10.

Таблиця 1.10 – Бухгалтерські проводки щодо розрахунків з підзвітними особами*

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дт	Кт
Видача сум під звіт	372	301
Придбання підзвітними особами товарно-матеріальних цінностей і оплата витрат на їх доставку:		
– вартість сировини і матеріалів	201	372
– будівельні матеріали	205	372
– малоцінні і швидкозношувальні предмети	22	372
Списання використаних сум за службовими відрядженнями	92	372
Повернення невикористаних сум із підзвітної суми	301	372
Утримання невикористаних підзвітних сум із зарплати	661	372

**складено автором на підставі джерел [17]*

5.Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками: Розрахунки з постачальниками та підрядниками є важливою частиною фінансово-розрахункових операцій. Вони включають:

- Відображення заборгованості за отримані товари та послуги:
- На рахунках бухгалтерського обліку фіксується сума заборгованості перед постачальниками.
- Контроль за своєчасністю платежів:
- Важливо забезпечити своєчасне виконання зобов'язань перед

постачальниками для підтримання добрих ділових відносин і уникнення штрафних санкцій.

Для бухгалтерського обліку фінансових зобов'язань з постачальниками та підрядниками використовується рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», який відповідно до Інструкції № 291 [11] має такі субрахунки:

63.1 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»;

63.2 «Розрахунки з іноземними постачальниками»;

63.3 «Розрахунки з учасниками промислово-фінансових груп».

За кредитом рахунка 63 відображається заборгованість за одержані від постачальників товарно-матеріальні цінності, прийняті роботи, виконані послуги, за дебетом – її погашення, списання тощо.

Аналітичний облік розрахунків з постачальниками та підрядниками ведеться окремо за кожним постачальником та підрядником у розрізі кожного документа (рахунку) на сплату. Залишок по рахунку 63 відображається в розділі III пасиву балансу у складі поточних зобов'язань і забезпечення.

Розрахунки з постачальниками і підрядниками проводяться на підставі: рахунків-фактур, накладних, рахунків, актів прийняття робіт (послуг), товарно-транспортних накладних, податкових накладних, розрахункових документів про сплату мита, зборів і податків (при розрахунках з іноземними постачальниками і підрядниками), а також документ, що підтверджує якість товару. Взаємні претензії за розрахунками між платником та одержувачем коштів розглядаються сторонами в претензійно-позовному порядку без участі банку.

Відображення в обліку господарську операцію з придбання сировини у вітчизняного постачальника на умовах після оплати та передоплати наведено у табл. 1.11.

Крім зобов'язань перед постачальниками підприємство може мати й інші поточні зобов'язання за терміном погашення до 1 року або операційного циклу. Інші поточні зобов'язання – суми зобов'язань, які не можуть бути включеними до інших статей, наведених у III розділі пасиву балансу «Поточні

зобов'язання і забезпечення». Облік таких зобов'язань ведеться на рахунку 68 «Розрахунки за іншими операціями». Цей рахунок балансовий, пасивний, призначений для обліку джерел засобів.

Таблиця 1.11 – Відображення в бухгалтерському обліку придбання сировини [38]

№	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн.
<i>Оплата сировини відбудеться після її отримання</i>				
1	Отримано сировину від постачальника	201	631	35000
2	ПДВ	641	631	7000
3	Відображено витрати на транспортування сторонньою організацією	201	685	200
4	ПДВ	641	685	40
5	Оплачено рахунок постачальника	631	311	42000
6	Оплачено транспортні витрати	685	311	240
<i>Оплата сировини відбудеться перед її отриманням</i>				
1	Здійснена попередня оплата за сировину	371	311	42000
2	Податковий кредит з ПДВ	641	644	7000
3	Отримано сировину від постачальника	201	631	35000
4	Списано податковий кредит з ПДВ	644	631	7000
5	Взаємозарахування заборгованості	631	371	42000
6	Здійснена попередня оплата за транспортування	371	311	240
7	Податковий кредит з ПДВ	641	644	40
8	Отримані послуги з доставки включені до первісної вартості сировини	201	685	200
9	Списано податковий кредит з ПДВ	644	631	40
10	Взаємозарахування заборгованості	685	371	240

Рахунок 68 «Розрахунки за іншими операціями» відповідно до Інструкції № 291 [11] має такі субрахунки:

68.0 «Розрахунки, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу»;

68.1 «Розрахунки за авансами одержаними»;

68.2 «Внутрішні розрахунки»;

68.3 «Внутрішньогосподарські розрахунки»;

68.4 «Розрахунки за нарахованими відсотками»;

68.5 «Розрахунки з іншими кредиторами».

6. *Облік розрахунків за податками та зборами:* Розрахунки за податками та зборами включають облік зобов'язань підприємства перед бюджетом та

іншими державними фондами. Це включає:

- Облік нарахованих податків та зборів:
- Відображення сум податкових зобов'язань на рахунках бухгалтерського обліку.
- Контроль за своєчасністю сплати податків:
- Забезпечення своєчасної сплати податків та зборів для уникнення штрафних санкцій.

Для узагальнення інформації про розрахунки підприємства за всіма видами податків та платежів до бюджету, включаючи податки з працівників підприємства, та за фінансовими санкціями, що справляються в дохід бюджету призначено рахунок 64 «Розрахунки за податками й платежами». Цей рахунок балансовий, пасивний, призначений для обліку джерел коштів. За кредитом рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами» відображаються нараховані платежі до бюджету, за дебетом – належні до відшкодування з бюджету податки, їх сплата, списання тощо.

Рахунок 64 «Розрахунки за податками й платежами» має такі субрахунки:

- 641 «Розрахунки за податками»;
- 642 «Розрахунки за обов'язковими платежами»;
- 643 «Податкові зобов'язання»;
- 644 «Податковий кредит».

До прикладу, розрахунок заборгованості за податками і платежами оформлюється у фінансовому обліку бухгалтерським проведенням

Дебет 64 рахунок

Кредит 31 рахунок

Зазначимо, що застосування цифрових технологій значно підвищує ефективність обліку фінансово-розрахункових операцій. Це включає [14]:

- Автоматизація облікових процесів: Використання програмних рішень, таких як ERP-системи, що дозволяють автоматизувати більшість облікових операцій.

- Електронний документообіг: Впровадження систем електронного документообігу забезпечує швидкість та точність обробки фінансових документів.

- Онлайн-банкінг: Використання онлайн-банкінгу для здійснення безготівкових платежів та отримання виписок у режимі реального часу.

Отже, облік фінансово-розрахункових операцій на підприємстві є важливою складовою фінансового управління активами та зобов'язаннями. Ефективна організація цього процесу забезпечує точність фінансової інформації, сприяє своєчасному виконанню фінансових зобов'язань та покращує загальну фінансову стійкість підприємства, його платоспроможність. Впровадження сучасних цифрових технологій дозволяє значно підвищити ефективність облікових процесів, забезпечуючи конкурентні переваги в умовах цифрової економіки.

1.3. Цифрова економіка – запорука успішності фінансово-розрахункових операцій на підприємстві

Розвиток цифрової економіки означає фундаментальні зміни економічних процесів окремими організаціями та країною загалом на трьох основних рівнях, а саме на ринках та секторах економіки, де існує взаємодія постачальників та споживачів, а також послуг та праці; на рівні інновацій та технологічного розвитку, де створюються та розвиваються нові ринки й сектори економіки; у сфері нового цифрового середовища, що забезпечує умови для успішного розвитку перших двох рівнів діяльності, зазначених вище. Зростання, інтеграція та вдосконалення інформаційних технологій та комунікацій змінюють наше суспільство та економіку. Традиційні економічні процеси набувають нових способів взаємодії в цифрових системах, економіка XXI століття принципово змінюється, стаючи цифровою [43].

Цифрова економіка радикально змінює спосіб ведення бізнесу, включаючи фінансові розрахунки. Впровадження цифрових технологій в облік та

контроль фінансово-розрахункових операцій дозволяє значно підвищити швидкість, точність та ефективність цих процесів. Важливо дослідити, як саме цифрові інструменти впливають на фінансові операції підприємства.

Вплив цифрової економіки на фінансово-розрахункові операції спостерігається в наступних аспектах:

1. Автоматизація облікових процесів:

Цифрові технології дозволяють автоматизувати більшість облікових процесів, що знижує витрати на ручну працю і мінімізує людські помилки. Автоматизація включає:

- Програмні рішення для бухгалтерського обліку: Використання програмних продуктів, таких як 1С, SAP, Oracle, які автоматизують облік фінансових операцій, зокрема ведення дебіторської та кредиторської заборгованості.

- Роботизація процесів (RPA): Впровадження роботів для автоматичного виконання рутинних облікових завдань, що підвищує ефективність і точність процесів.

2. Електронний документообіг:

Електронний документообіг значно спрощує управління фінансовими документами, забезпечуючи їх швидку і точну обробку. Переваги електронного документообігу включають:

- Зменшення часу на обробку документів: Швидка передача і обробка документів знижує час, необхідний для завершення фінансових операцій.

- Зменшення ризику втрати документів: Електронне зберігання документів гарантує їхню цілісність і доступність у будь-який час.

3. Онлайн-банкінг та електронні платежі:

Цифрові фінансові сервіси, такі як онлайн-банкінг та електронні платежі, забезпечують зручність і швидкість фінансових операцій. Це включає:

- Швидкі та безпечні транзакції: Електронні платежі здійснюються миттєво, що прискорює розрахунки з контрагентами.

- Зручність у використанні: Доступ до банківських рахунків та фінансових операцій з будь-якого місця і в будь-який час.

4. Аналітика та прогнозування:

Використання аналітичних інструментів і великих даних (Big Data) дозволяє підприємствам здійснювати глибокий аналіз фінансових показників та прогнозувати майбутні фінансові результати. Це включає:

- Аналіз грошових потоків: Використання аналітичних інструментів для моніторингу та оптимізації грошових потоків підприємства.
- Прогнозування фінансових показників: Застосування моделей прогнозування для планування бюджету та оцінки фінансових ризиків.

5. Безпека даних та кібербезпека:

Захист фінансових даних є критично важливим в умовах цифрової економіки. Підприємства повинні забезпечувати кібербезпеку шляхом:

- Впровадження систем захисту інформації: Використання сучасних методів шифрування та захисту даних від несанкціонованого доступу.
- Навчання персоналу: Підвищення обізнаності працівників щодо питань кібербезпеки та дотримання правил безпечного використання інформаційних систем.

6. Інтеграція з постачальниками та клієнтами:

Цифрові технології дозволяють інтегрувати облікові системи підприємства з системами постачальників та клієнтів, що забезпечує:

- Автоматизацію розрахунків: Інтегровані системи автоматично обробляють рахунки та платежі, знижуючи адміністративні витрати та підвищуючи точність розрахунків.
- Покращення взаємодії: Швидкий обмін інформацією сприяє поліпшенню ділових відносин та ефективному управлінню ланцюгом постачання.

Споживачі зараз регулярно використовують комп'ютерні мережі, щоби визначати продавців, оцінювати продукти та послуги, порівнювати ціни та додаткові ринкові важелі. Підприємства використовують мережі ще більш широко для проведення інженерних та виробничих процесів, спрощення замовлень, охоплення нових клієнтів та управління внутрішніми операціями. Аналізуючи вплив цифрової економіки, згадуємо про такі галузі, як роздрібна

торгівля, освіта, транспорт, засоби масової інформації, охорона здоров'я, виробництво та фінансові послуги. Як відомо, продукція цифрової економіки має низку переваг. Оскільки товари віртуальні, можна скоротити витрати на транспортування, Інтернет забезпечує майже миттєву доставку по всьому світі. Також завдяки світовій інформаційній мережі значно збільшилася швидкість грошових трансакцій. Таким чином, Інтернет став провідною, ключовою технологією сучасної економічної взаємодії [43].

1.4. Особливості контролю фінансово-розрахункових операцій на підприємстві

Контроль фінансово-розрахункових операцій є важливим аспектом фінансового управління на підприємстві. Він спрямований на забезпечення правильності та законності проведення фінансових операцій, зменшення ризиків шахрайства та помилок, а також на виявлення та запобігання можливим зловживанням.

Контроль фінансово-розрахункових операцій на підприємстві охоплює наступні ділянки обліку:

1. Контроль і ревізія розрахунків з покупцями та замовниками.
2. Ревізія розрахунків з підзвітними особами.
3. Ревізія розрахунків за претензіями.
4. Ревізія розрахунків за відшкодуванням завданих збитків.
5. Ревізія розрахунків з постачальниками та підрядниками.
6. Ревізія розрахунків за податками і платежами.
7. Ревізія розрахунків за страхуванням.
8. Ревізія розрахунків з оплати праці.

Ревізія починається з інвентаризації розрахунків з покупцями і замовниками. За кожним дебітором слід встановити дату та причини виникнення заборгованості, винних осіб і заходи, що вживаються для стягнення боргів. Крім

того, слід перевірити стан справ, переданих до суду або арбітражу, рішення, прийняті щодо них.

Особливу увагу ревізор приділяє випадкам приховування на рахунках дебіторів нестач та крадіжок, псування і браку товарів, віднесення дебіторської заборгованості на інші статті балансу [44].

Під час перевірки розрахунків з рахунка 36 „Розрахунки з покупцями та замовниками” слід уточнити правильність ведення аналітичного обліку розрахунків і повноту відображення всіх проведених операцій щодо розрахунків з покупцями й замовниками.

На рахунку 36 „Розрахунки з покупцями та замовниками” ведеться узагальнення інформації про розрахунки з покупцями та замовниками за відвантаженою продукцією, товари, виконані роботи й послуги, крім заборгованості, яка забезпечена вексями.

Рахунок 36 має два субрахунки:

- 1) 361 „Розрахунки з вітчизняними покупцями”;
- 2) 362 „Розрахунки з іноземними покупцями”.

За дебетом рахунка 36 „Розрахунки з покупцями та замовниками” показується продажна вартість реалізованої продукції, яка включає податок на додану вартість, акцизи та інші податки, збори (обов’язкові платежі), що підлягають перерахуванню до бюджету й позабюджетних фондів та включені у вартість реалізації; за кредитом – сума платежів, які надійшли на рахунки підприємства. Сальдо рахунка – заборгованість покупців і замовників за одержану продукцію. Аналітичний облік розрахунків з покупцями і замовниками ведеться за кожним покупцем та замовником і кожним пред’явленим до оплати рахунком. Основними джерелами інформації для контролю розрахункових відносин за товарними операціями слугують первинні документи з обліку розрахунків з покупцями та замовниками. Порядок та форми розрахунків між постачальником та покупцем визначаються в господарських договорах, а для обліку експертних угод у договорі поставки [9].

Ревізію розрахунків з підзвітними особами проводиться *суцільним способом* у такій послідовності. Перевіряють:

- правильність видачі грошей під звіт;
- законність і доцільність витрачання підзвітних сум;
- правильність оформлення авансових звітів і прикладених до них документів та своєчасність подання їх у бухгалтерію підприємства;
- стан обліку розрахунків з підзвітними особами.

Джерелами ревізії є: накази й розпорядження по підприємству, авансові звіти з прикладеними документами, дані аналітичного і синтетичного обліку з рахунка 372 „Розрахунки з підзвітними особами” (журнал-ордер, оборотна відомість, головна книга), баланс тощо. Перевірку розрахунків з підзвітними особами доцільно починати з попереднього розгляду сальдо й місячних оборотів за кореспондуючими рахунками до рахунка 372 „Розрахунки з підзвітними особами”.

Ревізор встановлює, чи визначено коло осіб, що мають право одержувати гроші в підзвіт. Список осіб, яким можна видавати гроші в підзвіт, затверджується наказом (розпорядженням) керівника підприємства. Аванси в підзвіт видаються із каси підприємства для операційно-господарських витрат і на службові відрядження. Тому ревізор перевіряє використання підзвітних сум за цільовим призначенням.

За регістрами аналітичного обліку (журналами-ордерами, оборотними відомостями), авансовими звітами з прикладеними до них документами ревізор встановлює, чи не числяться підзвітні суми за особами, звільненими з роботи, чи не видавались гроші працівникам у рахунок заробітної плати. Для встановлення реальності та законності видатків на операційно-господарські потреби слід зіставити дані авансових звітів і прикладених до них документів на оплату готівкою за виконання навантажувально-розвантажувальних робіт, а також за придбання матеріальних цінностей з даними документів, які підтверджують фактично виконану роботу і надходження матеріальних цінностей на склад підприємства. Для цього порівнюють рахунки, товарні чеки з

накладними на оприбуткування матеріальних цінностей, з книгами (картками; складського обліку, зі звітами завідувачів складів. Щодо перевірки оплати за навантажувально-розвантажувальні роботи слід з'ясувати, чи не завищені норми й розцінки і упевнитися в правильності оплати праці й утримань з неї. У платіжній відомості мають бути вказані такі дані: адреса одержувача грошей, номер його паспорта, місце його видачі і прописки тощо [6].

Ретельно перевіряють авансові звіти про видатки на відрядження. При цьому встановлюють наявність відміток у посвідченні про відрядження щодо прибуття й вибуття і звіряють ці дати з компостерами проїзних квитків. Відтак перевіряють правильність оплати добових, квартирних і проїзних. Випадки переплат чи недоплат реєструються у відомості порушень, де вказують їх характер, дату і номер документа, за яким встановлено порушення, суму переплати чи недоплати, особу, винну в допущенні порушення.

Заборгованість за претензіями та заборгованість, списана на збитки, перевіряється суцільним способом. Перевірці підлягають розрахунки за претензіями:

- до постачальників і транспортних організацій за виявлену в їхніх рахунках невідповідність цін, тарифів, розрахунків за низьку якість і нестачу товарів; за брак продукції; за недопоставку товарно-матеріальних цінностей, штрафи, пеню, неустойку;

- до установ банку за суми, помилково списаними і перерахованими через рахунки в банках.

Джерелами ревізії з рахунка 374 „Розрахунки за претензіями” є: журнал реєстрації претензійних, судових і арбітражних справ, договори на поставку продукції (товарів), разові угоди, комерційні акти, акти на приймання вантажу, рішення судових органів (арбітражу), письмова угода постачальника (підрядника) на пред'явлені претензії, виписки установ банку, платіжні доручення, претензії, позови до арбітражного суду тощо.

За дебетом рахунка 374 „Розрахунки за претензіями” відображаються суми належних підприємству платежів, за кредитом – надходження,

використання й повернення сум. Дебетове сальдо показує суму дебіторської заборгованості. За кожною сумою заборгованості ревизору слід перевірити:

- чи правильно віднесено суми на рахунок дебіторів за претензіями і чи підтверджено претензії відповідними сумами: за претензіями до транспортних організацій – наявністю комерційних актів на нестачу товарів або відповідних поміток на транспортних накладних, до постачальників – наявністю правильно оформлених актів;

- реальність одержання сум, віднесених на рахунок дебіторів за претензіями;

- правильність і своєчасність оформлення претензій і пред'явлення позовів. Відповідальність за оформлення претензій покладено на керівника і головного бухгалтера підприємства;

- як здійснюється контроль за своєчасністю пред'явлення рекламаций і позовів, за строками проходження позовів у судах і арбітражах, а також стягнення боргів за виконавчими документами;

- які рішення прийнято за претензійними справами в органах суду і арбітражу. У разі відмови або неповного задоволення позовів слід вивчити причини й виявити винних у завданні підприємству матеріальної шкоди;

- чи є наявність за кожною списаною сумою необхідні підтвердження.

На рахунку 375 „Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків” ведуться розрахункові операції з працюючими. На цьому рахунку ведеться облік розрахунків за відшкодуванням підприємству завданих збитків внаслідок нестач і втрат від псування цінностей, нестач та розкрадання грошових коштів, якщо винуватця виявлено. Ревізія таких розрахунків здійснюється суцільним способом. Завдання ревизора полягає в тому, щоб вивчити причини виникнення заборгованості і її реальність. Основними причинами утворення нестач, розтрат і крадіжок є: відсутність оперативного (профілактичного) контролю за збереженням грошових коштів і товарно-матеріальних цінностей з боку керівників підприємств, несвоєчасне й формальне проведення інвентаризації, недотримання умов зберігання цінностей.

Матеріальними збитками вважаються нестача матеріальних цінностей, виявлена під час інвентаризації, псування, втрати, крадіжка, знищення, погіршення або зменшення цінності майна. Нестачі понад норми втрат і шкода від псування, бою, лому товарно-матеріальних цінностей відносяться на рахунок винних осіб. Перевіряючи такі розрахунки, ревізор насамперед аналізує їх, з'ясовує причини виникнення нестач, розтрат, крадіжок, чи дотримувалися строки і порядок їх розгляду, чи суми нестач повністю віднесені на винних осіб, як забезпечується їх відшкодування.

Особливо ретельно слід перевіряти факти списання нестач і втрат на втрати виробництва чи на результати діяльності підприємства. Ревізор перевіряє, чи погашаються дрібні нестачі в тому місяці, у якому їх було виявлено. Під час ревізії ревізор складає групувальні відомості. Ревізор має переконатись у тому, що всі випадки нестач, крадіжок і втрат від псування цінностей, у тому числі природні втрати, віднесено на рахунки витрат або винних осіб.

Особливій перевірці підлягають випадки списання боргів на рахунки 377 „Розрахунки з іншими дебіторами”, 285 „Торгова націнка”, 38 „Резерв сумнівних боргів” тощо з метою зменшення розміру заборгованості, яка числиться за боржниками.

На рахунку 63 „Розрахунки з постачальниками та підрядниками” обліковуються безготівкові розрахунки між підприємствами й організаціями за продукцію, товарно-матеріальні цінності, роботи, послуги. За дебетом цього рахунка показуються суми оплачених рахунків на матеріальні цінності, що надійшли (погашення заборгованості), за кредитом – заборгованість за одержані від постачальників та підрядників товарно-матеріальні цінності, прийняті роботи, послуги.

Рахунок 63 „Розрахунки з постачальниками та підрядниками” має два субрахунки:

- 1) 631 „Розрахунки з вітчизняними постачальниками”;
- 2) 632 „Розрахунки з іноземними постачальниками”.

Джерелами інформації для контролю розрахунків за товарними операціями є первинні документи з обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками (накладні, рахунки-фактури, товарно-транспортні накладні, пакувальні листи, акти прийнятих робіт (послуг), податкові накладні, товарно-транспортні накладні іноземних постачальників, документи про сплату мита, зборів і податків), а також договори купівлі-продажу, вантажні митні декларації, довідки бухгалтерії про курсові різниці, рекламаційні акти тощо.

Під час ревізії застосовують спосіб *вибіркової перевірки* документів і записів у облікових регістрах. Ревізору слід встановити правильність відображення на статтях у балансу відповідних залишків заборгованості. Для цього зіставляють залишки за кожним видом розрахунків на одну і ту саму дату за даними аналітичного обліку з залишками за синтетичним рахунком 63 „Розрахунки з постачальниками і підрядниками”, Головною книгою і балансу. У випадку розбіжностей слід перевірити реальність і документальну обґрунтованість заборгованості за кожним постачальником і підрядником зокрема. Такі розбіжності можуть виникати внаслідок занедбаності обліку розрахункових операцій або зловживань.

Рахунок 64 „Розрахунки за податками і платежами” призначено для узагальнення інформації про розрахунки підприємства за усіма видами платежів до бюджету, включаючи податки з працівників підприємства, та за фінансовими санкціями, що справляються в доход бюджету. У кредит цього рахунка записують суми, які підлягають внесенню в доход бюджету, а в дебет – внесені платежі.

Рахунок 64 „Розрахунки за податками і платежами” має такі субрахунки:

- 1) 641 „Розрахунки за податками” (податок на прибуток, ПДВ та ін.);
- 2) 642 „Розрахунки за обов’язковими платежами” – збори (обов’язкові платежі);
- 3) 643 „Податкові зобов’язання” (сума ПДВ, визначена із суми попередньої оплати);

4) 644 „Податковий кредит” (сума ПДВ, на яку зменшується податкове зобов’язання).

Кредитове сальдо показує заборгованість перед бюджетом, дебетове – переплату бюджету.

Основним завданням ревізії є перевірка правильності проведення відповідних розрахунків платежів у бюджет і державні цільові фонди своєчасності їх перерахування відповідно до чинного законодавства.

Під час проведення ревізії розрахунків за податками й платежами ревізори керуються Податковим кодексом України [29], Законами України „Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні” [35], „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” [10], Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку [25], Положенням про ведення касових операцій [33], Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій [11] та затвердженими Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Основними *джерелами ревізії* є: декларації, довідки й розрахунки за окремими видами платежів, виписки банку з прикладеними до них документами про перерахування належних сум у бюджет і в державні цільові фонди, бухгалтерські записи з рахунків 64 „Розрахунки за податками і платежами”, 65 „Розрахунки за страхуванням”, 70 „Доходи від реалізації”, 79 „Фінансові результати”, 80 „Матеріальні витрати”, 90 „Собівартість продукції”, журнали-ордери, відомості, Головна книга і баланс з рахунка 64 „Розрахунки за податками і платежами”, акти перевірок тощо. Насамперед ревізор перевіряє якість постановки й ведення бухгалтерського обліку розрахунків за податками і платежами. Для цього ревізор повинен з’ясувати [9]:

– чи забезпечує постановка бухгалтерського обліку на підприємстві перевірку достовірності звітних даних про доходи (прибуток) підприємства;

– правильність відображення в бухгалтерському обліку результатів попередньої перевірки (з боку ревізора, податкового інспектора та ін.);

– відповідність показників балансу даним Головної книги, реєстрів синтетичного і аналітичного обліку, а також даним, відображеним у деклараціях і розрахунках, поданих у державну податкову адміністрацію (ДПА);

– правильність визначення валового доходу, валових видатків, прибутку від реалізації продукції (робіт, послуг), прибутку від іншої реалізації;

– правильність проведення інвентаризацій розрахунків за податками і платежами і відображення їх результатів в обліку і звітності;

– реальність даних обліку про затрати на виробництво, які відносяться на валові витрати (амортизація, матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальне страхування, видатки майбутніх періодів, поза виробничі видатки, інші витрати);

– правильність реалізації готової продукції;

– об'єктивність визначення валових затрат з метою оподаткування;

– правильність складання декларацій, розрахунків за податками і платежами на підставі перевіреної фактичної інформації й реально відображеної в обліку і звітності (за податком на прибуток, податком на додану вартість, акцизним збором, прибутковим податком, місцевими податками і зборами);

– своєчасність і повноту стягнення пені за несвоєчасність внесення в бюджет податків, зборів та інших обов'язкових платежів.

Крім того, ревізор перевіряє правильність здійснених бухгалтерських записів щодо розрахунків за податками. Зокрема:

– внески з прибутку до бюджету відображаються щомісяця шляхом запису в дебет рахунка 98 „Податок на прибуток” і в кредит рахунка 641 „Розрахунки за податками”;

– суму ПДВ, що підлягає сплаті в бюджет, записують у дебет рахунка 70 „Доходи від реалізації” з кредиту рахунка 64 „Розрахунки за податками і платежами”;

– розрахунки з інших платежів показують за дебетом рахунків 66 „Розрахунки з оплати праці” (на суму податків, утриманих із заробітної плати працівників підприємства), 685 „Розрахунки з іншими кредиторами” (на суми

простроченої кредиторської заборгованості) і кредитом рахунка 64 „Розрахунки за податками і платежами”.

Рахунок 66 „Розрахунки за виплатами працівникам” має три субрахунки:

- 1) 661 „Розрахунки з заробітної плати”;
- 2) 662 „Розрахунки з депонентами”;
- 3) 663 „Розрахунки за іншими виплатами”.

За кредитом рахунка 66 відображуються нарахована основна та додаткова заробітна плата, допомога у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, інші нарахування. За дебетом – виплата заробітної плати, премій, допомоги, а також суми утриманих податків, платежів за виконавчими документами, вартість одержаних товарів, продукції в рахунок заробітної плати. Кредитове сальдо цього рахунка показує зобов'язання підприємства перед працюючими на перше число кожного наступного за звітним місяця.

Основними завданнями ревізії є перевірка [9]:

- дотримання нормативно-правових актів при нарахуванні оплати праці, утримань із неї й правильності ведення бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці;
- правильності організації праці, дотримання встановлених розцінок, ставок і окладів;
- своєчасності й правильності нарахування і виплати заробітної плати згідно з діючою системою оплати праці;
- правильності здійснення розрахунків з органами соціального страхування.

Під час ревізії доцільно не лише виявити порушення й зловживання, а й знайти-резерви економного витрачання коштів на заробітну плату.

Основними джерелами ревізії є:

- штатні розклади, посадові оклади, тарифні сітки, розцінки, нормативи виробітку;
- основні форми первинної облікової документації для визначення кількісного складу працівників (наказ чи розпорядження про прийняття на роботу,

переведення на іншу роботу, припинення трудового договору; особиста картка; наказ чи розпорядження про надання відпустки; таблиць обліку використання робочого часу і розрахунку заробітної плати; особові рахунки та інші документи, які затверджені у встановленому порядку, що характеризують кількість працівників та їхній дохід у грошовій, натуральній формі, а також розміри пільг і компенсацій);

- генеральні та галузеві угоди; трудові угоди, колективні договори, облікові листи, довідки й розрахунки для нарахування заробітної плати;

- реєстри синтетичного й аналітичного обліку;

- фінансова, оперативна й статистична звітність тощо.

Ревізор перевіряє правильність нарахування заробітної плати таким чином:

- з'ясовує правильність застосування розцінок способом зіставлення з документом, де вони передбачені, а також уточнює, чи відповідають стаж працівника, його розряд, тип підприємства, сезон, асортимент продукції тощо розцінкам;

- встановлює, чи правильно підраховано обсяг виконаної роботи й кількість відпрацьованого часу шляхом їх зіставлення з обліковими листками, нарядами, картами, подорожніми листками, табелем виходу на роботу, актами здавання-приймання виконаних робіт та іншими документами, прикладеними до журналу-ордера для нарахування заробітної плати;

- арифметичне перевіряє правильність нарахованої суми шляхом множення розцінки на кількість днів роботи, на суму товарообороту, на кількість виробленої продукції тощо. Доцільно також перевірити, чи зафіксовані в розрахункових відомостях на оплату праці за другу половину місяця усі раніше виплачені протягом цього місяця суми (аванс, відпускні, допомога при тимчасовій втраті працездатності), записані в журнал-ордер № 1 з рахунка 30 „Готівка” [9].

Висновки до першого розділу

В результаті дослідження економічної сутності поняття фінансово-розрахункових операцій визначили, що це грошові відносини, що виникають між організаціями за товарними і нетоварними операціями. Розрахунки виконують різні функції, зокрема функція оплати, функція обліку, контрольна функція, регулююча функція, забезпечувальна функція. Для ефективного управління та організації фінансово-розрахункових операцій їх класифікують за різними ознаками: за способом здійснення, за формою платежу, за об'єктом розрахунків, за строками виконання, за напрямом руху коштів, за характером взаємовідносин між учасниками, залежно від спрямованості розрахунків, залежно від контрагента розрахунків тощо.

Для обліку фінансово-розрахункових операцій передбачено рахунки: 30 «Готівка», 31 «Рахунки в банку», 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками», 37 «Розрахунки з дебіторами», 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», 64 «Розрахунки з податками та платежами», 65 «Розрахунки за страхування», 66 «Розрахунки за виплатами працівникам», 68 «Розрахунки за іншими платежами».

Цифровізація економіки являє собою механізм розвитку економіки шляхом підвищення рівня ефективності, продуктивності, конкурентоспроможності та рентабельності від використання цифрових технологій. Цифрова економіка сьогодні охоплена інформаційно-цифровими технологіями, які й поліпшують виконання фінансово-економічних розрахунків та інших видів операцій. Фінансово-розрахункова ділянка обліку на будь-якому підприємстві – є важлива та відповідальна складова іміджу, конкурентоспроможності та платоспроможності. Точність і оперативність надання економічної інформації є вирішальними факторами успішного розвитку підприємства та економіки країни в цілому. Оптимальне значення при вирішенні цього завдання належить автоматизації обліку, яка значно розширює його можливості.

Контроль фінансово-розрахункових операцій дозволяє своєчасно виявити відхилення та прийняти оптимальне рішення щодо його усунення.

2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ПРОФАУДИТ»

2.1. Організаційно-економічна характеристика діяльності підприємства ТОВ «ПРОФАУДИТ»

Товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) – це господарське товариство, яке має статутний капітал, розподілений на частки (паї) серед учасників відповідно до установчих документів. Відповідальність ТОВ за своїми зобов'язаннями обмежується його власним майном. Учасники, які повністю сплатили свої вклади, несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю товариства, лише в межах своїх вкладів.

Головним органом управління в ТОВ є загальні збори учасників, де рішення приймаються більшістю голосів. Такі збори скликаються не менше двох разів на рік, якщо інше не передбачено установчими документами. Збори вважаються правомочними, якщо на них присутні учасники (або їх представники), які сукупно володіють понад 60% голосів.

У товаристві з обмеженою відповідальністю (ТОВ) створюється виконавчий орган, який може бути колегіальним (дирекція) або одноосібним (директор). До складу виконавчого органу можуть входити як учасники товариства, так і сторонні особи. Дирекція або директор мають повноваження вирішувати всі питання діяльності товариства, крім тих, що належать до виключної компетенції зборів учасників. Повноваження виконавчого органу визначаються статтею 62 Закону України «Про господарські товариства» [32] та установчими документами товариства.

Контроль за діяльністю виконавчого органу здійснює ревізійна комісія, яка створюється зборами учасників товариства і складається щонайменше з трьох осіб з їх числа. Діяльність ревізійної комісії регламентована статтею 63 Закону України «Про господарські товариства» [32].

Відповідальність товариства та його учасників обмежується розміром і

частками їхнього статутного капіталу.

Статутний капітал ТОВ може бути сформований декількома шляхами: за допомогою майнових внесків та/або за допомогою грошових внесків учасників ТОВ.

Формування статутного капіталу майном передбачає відчуження майна засновників у власність ТОВ.

Формування статутного капіталу за рахунок грошових внесків передбачає внесення відповідної суми грошових коштів на рахунок ТОВ.

Товариство з обмеженою відповідальністю є різновидом об'єднання капіталів, що не потребує обов'язкового особистого участі своїх членів у справах суспільства.

Основні відомості про товариство:

Повне найменування: Товариство з обмеженою відповідальністю «ПРОФАУДИТ».

Скорочене найменування товариства: ТОВ «ПРОФАУДИТ».

Код за ЄДРПОУ: 36921215.

Місцезнаходження Товариства: Україна, 65038, Одеська обл., місто Одеса, вул. Макаренка, будинок 2-А, приміщення 3.

Керівником підприємства є Дворнікова Алла Петрівна.

Мета діяльності ТОВ «ПРОФАУДИТ» – встановлення достовірності фінансової та бухгалтерської звітності, а також перевірка відповідності різних фінансових і господарських операцій чинному законодавству.

Товариство з обмеженою відповідальністю «ПРОФАУДИТ» (далі Товариство) є юридичною особою, створеною у формі товариства з обмеженою відповідальністю згідно з законодавством України і діє на основі Конституції України, Цивільного та Господарського кодексу України, Законів України «Про господарські товариства» [32], «Про зовнішньоекономічну діяльність» [34], «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» [37], а також на основі інших чинних нормативних актах України. ТОВ «ПРОФАУДИТ» було зареєстроване як юридична особа 22 лютого 2010 року.

Товариство з обмеженою відповідальністю володіє самостійним балансом, має поточний, валютний та інші рахунки в банківських установах, а також печатку та штампи зі своїм найменуванням, товарні знаки, фірмове найменування, які затверджуються директором товариства та реєструються відповідно до чинного законодавства.

Учасники товариства самостійно визначають управлінську структуру, порядок прийняття рішень, маркетингову та цінову політику, а також політику оплати праці та виплати дивідендів. Вони також вирішують інші питання, пов'язані з веденням та управлінням товариством.

Основні види діяльності підприємства класифікуються згідно з Класифікацією видів економічної діяльності (КВЕД), яка є частиною державної системи класифікації та кодування техніко-економічної та соціальної інформації. КВЕД використовується органами державного управління, фінансовими установами та органами статистики.

Згідно статуту ТОВ «ПРОФАУДИТ», основний вид діяльності підприємства:

69.20 Діяльність у сфері бухгалтерського обліку й аудиту; консультування з питань оподаткування.

Гнучка цінова політика, бонусна система, а так само індивідуальний підхід до кожного клієнта, дозволяють швидко і якісно вирішувати будь-які поставлені завдання в незалежності від рівня їх складності.

Фахівці компанії завжди готові прийти на допомогу, а також дати грамотну і професійну консультацію.

Управлінська структура компанії дуже чітко організована, функціональні обов'язки чітко розділені між відділами, а в відділах між його співробітниками.

Основні фінансові показники малого підприємства ТОВ «ПРОФАУДИТ» за 2020-2023 рр. наведені у табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Основні фінансові показники ТОВ «ПРОФАУДИТ»*

№	Показник	Роки			
		2020	2021	2022	2023
1.	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	924,5	1453,7	616,4	1217,3
2.	Витрати, тис. грн.	909,4	1352,5	829,6	1092
3.	Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	15,1	101,2	-213,2	125,2
4.	Активи (баланс), тис. грн.	9	166,3	22,3	161,5
5.	Дебіторська заборгованість, тис. грн.	-	35,4	2	29,6
6.	Гроші та їх еквіваленти, тис. грн.	9	130,9	20,3	131,9
7.	Власний капітал, тис. грн.	3,7	104,9	-108,3	16,9
8.	Кредиторська заборгованість, тис. грн.	2,9	1,4	32,1	30,4
9.	Інші поточні зобов'язання, тис. грн.	2,4	60	98,5	114,2

*розраховано за даними фінансової звітності підприємства

Розрахунки табл. 2.1 свідчать про різну динаміку протягом чотирьох років. Чистий дохід від реалізації послуг в 2021 році збільшився порівняно з 2020 року на 57,2%. Зазначимо, що у 2020 році як раз був спалах Covid-19, який й вплинув на фінансово-господарську діяльність, зокрема всіх підприємств. В 2021 році спостерігаємо поліпшення. В наступному році 2022 (початок війни в Україні) чистий дохід зменшився на 57,6% порівняно з 2021. Згодом в 2023 році спостерігається збільшення чистого доходу майже у двічі.

Витрати підприємства також мають хвилеподібну динаміку. У 2021 році витрати збільшилися на 48,7% порівняно з 2020 року. У 2022 році зменшилися на 38,7% порівняно з 2021 роком. У 2023 році - збільшилися на 31,6%.

Показник чистого прибутку (збитку) свідчить про аналогічну хвилеподібну динаміку. Зокрема, у 2022 році витрати перевищили суму чистого доходу й тому підприємство мало збиток у розмірі 213,2 тис. грн. У 2023 році ситуація покращилась – збиток був погашений прибутком. Дебіторська заборгованість у 2020 році не було, у 2021 році склала 35,4 тис. грн., у 2022 році – суттєво зменшилась й склала 2 тис. грн., у 2023 році – з'явилась й склала 29,6 тис. грн. Кредиторська заборгованість у 2020 і 2021 роках є 2,9 тис. грн та 1,4 тис. грн. відповідно. У 2022 та 2023 роках збільшилась і склала 32,1 тис. грн та 30,4 тис. грн. Показник інших поточних зобов'язань має тенденцію до збільшення протягом чотирьох років, що свідчить необхідність аналітичної оцінки факторів такого впливу.

2.2. Фінансово-економічний аналіз підприємства ТОВ «ПРОФАУДИТ»

Загальний аналіз фінансового стану підприємства здійснюють за допомогою даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)». Ми розглянемо аналіз динаміки за 2021-2022 рр.

Для більш глибокого виявлення якості динаміки валюти балансу необхідно провести поглиблений аналіз динаміки валюти балансу на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Поглиблений аналіз динаміки валюти балансу*

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Коефіцієнт зміни
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	1453,7	616,4	0,42
2. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	101,2	-213,2	-2,11
3. Валюта балансу, тис.грн.:	9	166,3	18,48
- на початок року	166,3	22,3	0,13
- на кінець року			
4. Середнє річне значення валюти балансу, тис.грн.	87,65	94,3	1,08

*розраховано за даними фінансової звітності підприємства

З табл. 2.2 видно, що збільшення середньорічного значення валюти балансу в 1,08 разів супроводжувалось збільшенням чистого доходу в 0,42 рази та зменшення фінансового результату до оподаткування в 2,11 разів, що свідчить про розширення підприємством своєї діяльності та ефективне вкладення грошових коштів у формування активів підприємства в звітному році порівняно з попереднім. Тобто, зміни у валюті балансу можна охарактеризувати як позитивні.

Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства здійснюють за допомогою даних форми №1 «Баланс (Звіт про

фінансовий стан)».

Аналіз фінансовій стійкості підприємства за частковими показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за частковими показникам*

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	На початок попереднього Року	На кінець попереднього року	На кінець звітного року	Нормативне значення
1. Коефіцієнт автономії (К _{авт})	1495	0,41	0,63	-4,86	більше 0,5
	1900				
2. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів (К _ф)	1595+1695+ +1700	1,43	0,59	-1,21	менше 1,0
	1495				
3. Наявність власних оборотних коштів (ОК _{вл})	1495 – 1095 або 1495 + 1595 – 1095	3,7	104,9	-108,3	зменшення
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу (К _{ман})	1495 – 1095	1	1	1	більше 0,1
	1495				
5. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами (К _з)	1495 – 1095	0,41	0,63	-4,86	0,1
	1195+1200				

*розраховано за даними фінансової звітності підприємства

Як видно з табл. 2.3, коефіцієнт автономії за два роки не покращився, що свідчить про зниження стабільності підприємства та його фінансової залежності від зовнішніх кредиторів. Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів, подібно до попереднього показника, погіршився до кінця звітного року. На початок попереднього року підприємство залучало 1,43 грн залучених коштів на 1 грн власних коштів, на кінець попереднього року – 0,59 грн, а на кінець звітного року – 1,21 грн. Власний оборотний капітал підприємства зменшився на кінець звітного року, що негативно впливає на діяльність підприємства. Коефіцієнт маневреності власного капіталу

залишався незмінним за всі періоди. Значення коефіцієнта забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами на кінець звітнього року зменшилося і вийшло за межі норми, що вказує на недостатність власних фінансових ресурсів для фінансування необоротних і частини оборотних активів. Отже, аналіз показників фінансової стабільності підприємства дозволяє зробити висновок про неефективне вкладення коштів у діяльність підприємства та його фінансову стабільність на ринку.

Аналіз ліквідності балансу здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Розрахунок абсолютних показників для аналізу ліквідності балансу звітнього року*

Показники активу балансу	Сума, тис.грн.		Показники пасиву балансу	Сума, тис.грн.		Платіжний результат, тис.грн.	
	на початок року	на кінець року		на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року
A_1 – Найбільш ліквідні активи (1160+1165)	130,9	20,3	Π_1 – Найбільш термінові зобов'язання (1605+1615÷1660+1690+1700)	61,4	130,6	69,5	-110,3
A_2 – Активи, які можна реалізувати швидко (1120÷1155+1190)	35,4	2	Π_2 – Короткострокові пасиви (1600+1610)	-	-	35,4	2
A_3 – Активи, які можна реалізувати повільно (1100+1110+1170+1200)	-	-	Π_3 – Довгострокові пасиви (1500÷1520)	-	-	-	-
A_4 – Активи, реалізація яких пов'язана з труднощами (1095)	-	-	Π_4 – Постійні пасиви (1495+1665+1525+1526)	104,9	-108,3	104,9	-108,3
<i>Баланс</i>	166,3	22,3	<i>Баланс</i>	166,3	22,3	-	-

*розраховано за даними фінансової звітності підприємства

З табл. 2.4 видно, що впродовж двох років (на початок та на кінець звітного року) не виконується наступна рівність: $A1 > П1$, $A2 > П2$, $A3 > П3$, $A4 < П4$. Таким чином, Баланс підприємства впродовж двох років не є абсолютно ліквідним.

Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками*

Коефіцієнти ліквідності підприємства	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Норма	Розрахункові значення			Відхилення
			На початок попереднього року	На кінець попереднього року	На кінець звітного року	
1. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	$\frac{1195+1200}{1695}$	= 2,0	1,7	2,7	0,2	-2,5
2. Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності	$\frac{1195+1200-1100-1110}{1695}$	1,0	1,7	2,7	0,2	-2,5
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{1160+1165}{1695}$	> 0,2 [0,25... 0,35]	1,7	2,1	0,3	-1,8

*розраховано за даними фінансової звітності підприємства

З табл. 2.5 видно, що коефіцієнт покриття не відповідає нормі, а коефіцієнт швидкої ліквідності також не знаходиться в межах допустимих значень. Це негативно характеризує діяльність підприємства і вказує на його нездатність покрити свої термінові зобов'язання. Крім того, коефіцієнт абсолютної ліквідності також не відповідає нормативному значенню, що підкреслює необхідність застосування заходів для підвищення цього показника.

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства проводять за допомогою даних з форм № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)».

Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства*

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1. Фінансовий результат від реалізації продукції	2000-2050-2130-2150	1453,7	1436,4	616,4	-289,12	-837,3	-57,6
2. . Фінансовий результат від іншої операційної діяльності	2120-2180	-1352,5	-1336,4	-829,6	389,12	522,9	38,6
3. Фінансовий результат від операційної діяльності	2190 (2195)	-	x	-	x	-	-
4. Фінансовий результат від інвестиційної та фінансової діяльності	2200 + 2220 – 2250 – 2255	-	-	-	-	-	-
5. Фінансовий результат іншої діяльності	2240 – 2270	-	-	-	-	-	-
6. Фінансові результати від звичайної діяльності	2290 (2295)	101,2	100,0	-213,2	100,0	-314,4	-310,6

*розраховано за даними фінансової звітності підприємства

З табл. 2.6 видно, що фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування в звітному році порівняно з попереднім зменшився на 314,4 тис. грн, що становить -310,6%. Це зниження обумовлено зменшенням фінансового результату від реалізації продукції на 837,3 тис. грн, або на 57,6%. Негативний вплив також мав збиток від іншої операційної діяльності в звітному році, який склав 829,6 тис. грн.

Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування як в попередньому році так й в звітному році складався з прибутку від реалізації продукції та з урахуванням збитку від іншої операційної діяльності.

Аналіз формування та динаміки фінансового результату від основної операційної діяльності (реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)) проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Аналіз формування та динаміки фінансових результатів підприємства від основної операційної діяльності *

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік, тис. грн.	Звітний рік, тис. грн.	Відхилення	
				тис.грн.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1453,7	616,4	-837,3	-57,6
2. Собівартість реалізованої продукції	2050	-	-	-	-
3. Адміністративні витрати	2130	-	-	-	-
4. Витрати на збут	2150	-	-	-	-
5. Фінансовий результат від основної операційної діяльності	2000-2050-2130-2150	1453,7	616,4	-837,3	0,6р

**розраховано за даними фінансової звітності підприємства*

З табл. 2.7 видно, що фінансовий результат від основної операційної діяльності в звітному році порівняно з попереднім знизився на 837,3 тис. грн., або на 0,6 разів. Це зменшення відбулося через те, що чистий дохід від реалізації продукції (робіт, послуг) зменшився на 57,6%, що було значно більшими темпами, ніж скорочення витрат.

Аналіз формування чистого прибутку підприємства проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Аналіз формування чистого прибутку*

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн.	2290 (2295)	101,2	-213,2	-314,4	-310,7
2. Витрати (дохід) з податку на прибуток, тис. грн.	2300	-	-	-	-
3. Чистий прибуток, тис. грн.	2290 (2295) -2300	101,2	-213,2	-314,4	-310,7

**розраховано за даними фінансової звітності підприємства*

З табл. 2.8 видно, що сума чистого прибутку підприємства в звітному році порівняно з попереднім зменшилась на 314,4 тис. грн., або на 310,7%. Це відбулось за рахунок зменшення фінансового результату від звичайної діяльності до оподаткування на таку ж суму.

Аналіз рентабельності виробництва здійснюють за даними форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Аналіз рентабельності виробництва*

Показники	Алгоритм розрахунку	Попередній рік	Звітний рік	Абс. відхил.
1. Фінансовий результат від звичайної діяльності, тис.грн.	форма№2 р.2290 (2295)	101,2	-213,2	-314,4
2. Середня річна вартість основних засобів, тис.грн.	форма№1 р.1011*	10,7	10,7	0
3. Середня річна вартість оборотних коштів, тис.грн.	форма№1 р.1195*	87,65	94,3	6,65
4. Загальна величина виробничих фондів підприємства, тис. грн..	р. 2 + р. 3	98,35	105	6,65
5. Рентабельність виробництва, %	р.1: р.4·100%	102,9	-203,05	-305,9

*розраховано за даними фінансової звітності підприємства

З табл. 2.9 видно, що в звітному році порівняно з попереднім рентабельність виробництва зменшилась на 305,9%. Це відбулось за рахунок зміни наступних факторів :

- зменшення прибутку від звичайної діяльності до оподаткування на 314,4 тис. грн. зменшило рентабельність виробництва на 319,6 відсоткових пункти:

$$\Delta R = (-213,2 / (10,7 + 87,65)) * 100 - 102,9 = -216,7 - 102,9 = -319,6 \text{ п.}$$

- середньорічна вартість ОЗ не змінилась;
- збільшення середньорічної вартості оборотних коштів на 6,5 тис. грн. збільшило рентабельність виробництва на 13,7 відсоткових пункти:

$$\Delta R = (-213,2 / (10,7 + 94,3)) * 100 - (-319,6) - 102,9 = 13,7 \text{ п.}$$

Загальний вплив факторів: $-319,6 + 13,7 = -305,9 \text{ п.}$

Аналіз ймовірності банкрутства підприємства здійснюють за допомогою даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та № 2«Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)».

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за двох факторною моделлю Альтмана здійснюється за допомогою формули 1.

$$Z = -0.3877 - 1.0736 \cdot K_{\text{пл}} + 0.579 \cdot \frac{\text{ПК}}{\text{П}} \quad (1)$$

де Z – показник ймовірності банкрутства

$K_{\text{пл}}$ – коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) ПК – позиковий капітал (ф. №1, 1595+1695+1700) П – сума пасивів (ф. №1, р. 1900)

Якщо $Z > 0$, констатується високий рівень банкрутства, при $Z < 0$ – низький.

$$Z_{\text{попер.}} = -0,3877 - 1,0736 \cdot 2,7 + 0,579 \cdot (61,4/166,3) = -3,07$$

$$Z_{\text{звітн.}} = -0,3877 - 1,0736 \cdot 0,2 + 0,579 \cdot (130,6/22,3) = 2,8$$

За допомогою формули (1) визначили рівень Z -показника в звітному та попередньому роках та оцінили тенденцію його зміни в звітному році порівняно з попереднім.

Показники свідчать, що рівень банкрутства підприємства високий.

Оцінка ймовірності банкрутства за двох факторною моделлю Альтмана свідчить, що в попередньому році показник $Z < 0$, що свідчить про низький рівень ймовірності банкрутства підприємства, а в звітному році показник $Z > 0$, що свідчить про – високий рівень ймовірності банкрутства підприємства. Даний показник має тенденцію до зростання, тобто вірогідність банкрутства збільшується, цей показник негативно характеризує діяльність підприємства.

Висновки до другого розділу

В результаті дослідження організаційно-економічної характеристики діяльності підприємства ТОВ «ПРОФАУДИТ» визначено, що це мале підприємство й основним видом діяльності є – 69.20 Діяльність у сфері бухгалтерського обліку й аудиту; консультування з питань оподаткування.

Розрахунки фінансових показників в динаміці за чотирьох років діяльності 2020-2023, які припадають на час Covid-2019 та початок війни в Україні мають хвилеподібний характер.

Фінансово-економічний аналіз було виконано за період 2021-2022 рр. В кінці 2021 року підприємство мало прибуток у розмірі 101,2 тис. грн., в 2022 році - збиток у розмірі 213,2 тис. грн., тобто витрати перевищили доходи. Аналізуючи фінансову звітність за 2023 рік, можна побачити прибуток в кінці року. Це свідчить, що підприємство протягом 2023 року виявило фактори впливу та прийняло рішення, що призвели до поліпшення фінансової ситуації та платоспроможності розрахунків підприємства. Це характеризує позитивну стратегічну політику підприємства та організацію ведення бухгалтерського та фінансового обліку на підприємстві.

3.ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВО-РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ У ТОВ «ПРОФАУДИТ»

3.1. Загальна характеристика організаційного забезпечення обліку на підприємстві ТОВ «ПРОФАУДИТ»

Організаційне забезпечення обліку на підприємстві ТОВ «ПРОФАУДИТ» ведеться відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [10], «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [13], Податкового кодексу України [29], Плану рахунків [11] та інших нормативних та законодавчих документів.

Виходячи із Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» підприємство самостійно визначає складові організації бухгалтерського обліку, які наведені на рис. 3.1.

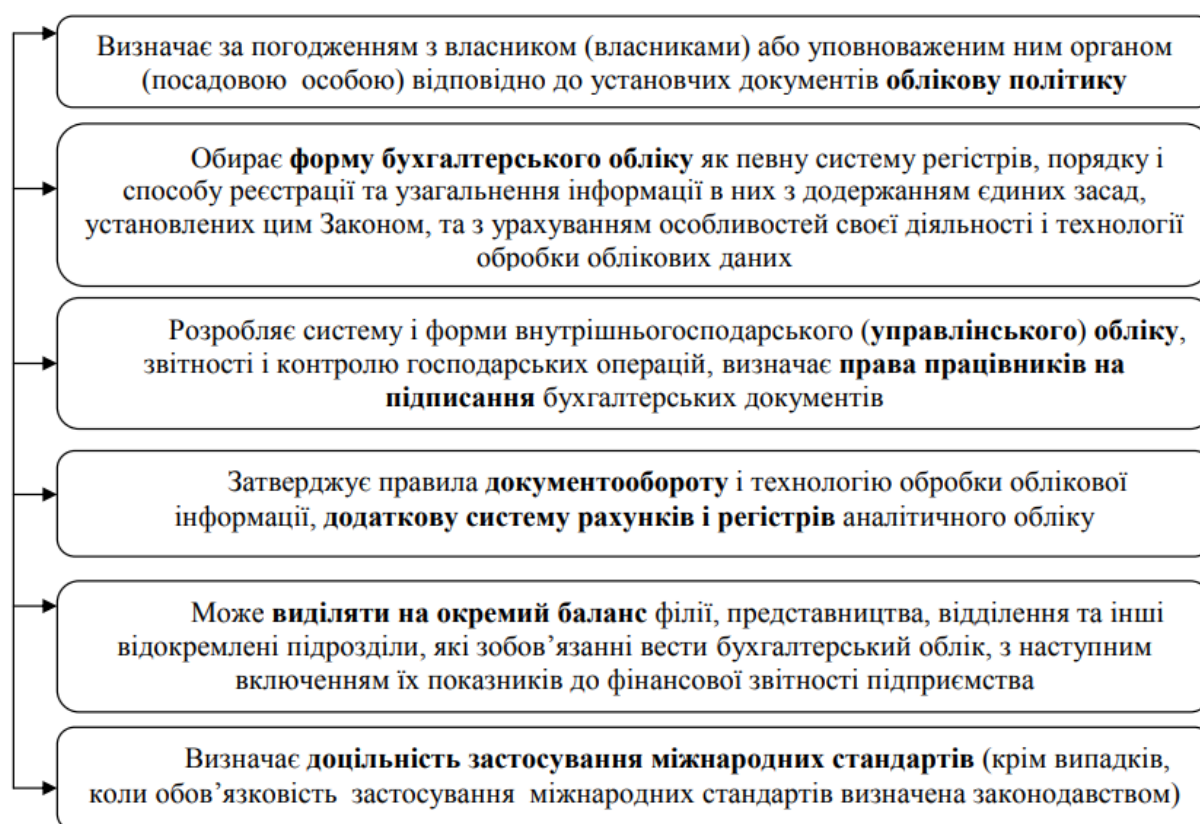

Рисунок 3.1 – Складові організації бухгалтерського обліку на підприємстві відповідно до законодавства*

**складено автором*

Головна мета облікової політики ТОВ «ПРОФАУДИТ» – створення системи бухгалтерського обліку підприємства за єдиними принципами і правилами для подання інформації у фінансовій звітності, що відповідає якісним характеристикам, які наведені в розд. III НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Облікова політика є елементом системи організації бухгалтерського обліку на підприємстві.

Найважливіше місце в усій системі організації обліку у ТОВ «ПРОФАУДИТ» займає організація облікового процесу, яку можна називати також процедурою бухгалтерського обліку. Це - послідовність організації бухгалтерських дій з відображення операцій у обліку. Вона є чітко визначеною, порушення в ній хоча б однієї ланки не дозволить отримати результат бухгалтерського обліку - *бухгалтерський баланс і бухгалтерську звітність*. Тому бухгалтерська процедура, яка здійснюється у межах облікового процесу, є основоположною в системі організації обліку. Без її знання неможливе здійснення облікового процесу - процесу послідовності організації облікових робіт.

Порядок збирання та підготовки інформації - це процес, який має певні етапи:

- 1) первинний облік;
- 2) поточний облік;
- 3) підсумковий облік.

На першому етапі (його називають первинний облік) проводиться первинне спостереження через вимірювання, сприйняття об'єкта та його фіксацію у первинному носії інформації - документі. Оформлена документально інформація піддається бухгалтерській перевірці та обробці з метою наступної її реєстрації у облікових регістрах, у яких проводиться її систематизація та узагальнення.

Тому наступний етап (етап поточного обліку) - це реєстрація інформації, що надійшла з першого етапу. Отримані таким чином дані надходять далі на етап завершення облікових робіт, який полягає у підбитті підсумків і складанні

балансу (підсумковий облік). Всі ці етапи у взаємодії і являють обліковий процес, який підлягає організації. Тому вдосконалення, упорядкування всього облікового процесу стає можливим лише за належної організації таких його об'єктів:

- облікові номенклатури;
- носії облікових номенклатур;
- технологія облікового процесу.

Отже, належне сприйняття та вимірювання в обліку можливі лише тоді, коли об'єкти обліку конкретизовані в облікових номенклатурах. Під обліковою номенклатурою слід розуміти сформований перелік даних, показників щодо того на іншого об'єкта обліку для достатнього охоплення обліковою системою з метою збору та синтезу результативної інформації для користувачів інформації.

Іншими словами, обліковій системі слід задати напрям, кількісні та вартісні параметри, які необхідно охопити і провести в обліковому процесі, причому на кожному його етапі. Звідси зрозуміло, що облікові номенклатури слід формувати (конкретизувати) яку первинному обліку, так і в аналітичному, і синтетичному. Звісно, що будь-яка інформація, визначена обліковими номенклатурами, має міститися на певних носіях облікової інформації, тобто облікових документах.

Проблема досконалого документування — одна з найважливіших, оскільки документ має юридичну силу і підтверджує достовірність облікової інформації, тобто забезпечує досягнення основної мети обліку — продукування достовірної, неупередженої результативної інформації. Звідси зрозуміло, що такий об'єкт облікового процесу, як носій облікових номенклатур, потребує організації (упорядкування), попереднього добору на кожному з його етапів. Важливим моментом у плані організації облікового процесу є забезпечення нормального його функціонування, оскільки зрозуміло, що сприйняття, вимірювання та фіксування господарських операцій здійснюється в різні періоди часу, кількома виконавцями, у зв'язку з

чим, організовуючи обліковий процес, треба заздалегідь визначити послідовність руху носіїв облікової інформації, тобто впорядкувати технологію облікового процесу.

Таким чином, виокремлені об'єкти облікового процесу є тими ланками, над якими робота в напрямі організації практично не припиняється ніколи, оскільки певна динаміка розвитку самого суб'єкта господарювання спонукає до поповнення, оновлення переліку облікових номенклатур, що, відповідно, має вплив на формування (проектування) нових носіїв облікової інформації, і як наслідок, відбуваються методичні чи формальні зміни в самій технології облікового процесу.

Зазначимо, що найпоширенішим носієм економічної (облікової) інформації і понині є бухгалтерський документ, у якому зафіксовано факт здійснення тієї чи іншої господарської операції.

Розробка механізму управління документообігом є необхідною складовою організації бухгалтерського обліку, що забезпечує:

- стабільність роботи бухгалтерської служби;
- чіткість руху та оперативність обробки документів;
- своєчасність прийняття управлінських рішень.

Своєчасне оформлення первинних документів, передача їх у встановленому порядку і строки для відображення в бухгалтерському обліку здійснюється відповідно до затвердженого на підприємстві графіку документообігу.

Зазначимо, що наш об'єкт дослідження займається аудиторською діяльністю. Аудиторська діяльність – це один із різновидів підприємницької діяльності, суб'єктами якої можуть бути як фізичні, так і юридичні особи [1].

Згідно з МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту» метою аудиту фінансової звітності є підвищення ступеня довіри користувачів до фінансової звітності, що досягається через висловлювання аудитором думки про те, чи складена фінансова звітність у всіх суттєвих аспектах відповідно до

концептуальної основи фінансової звітності [23].

Організацією обліку на підприємстві ТОВ «ПРОФАУДИТ» займаються у 2021-2022 рр. п'ять спеціалізованих фахівців, що забезпечують комплексний і ефективний підхід до ведення облікових процесів. Нижче розглянуто основні їхні функції:

1. Основні функції фахівця ведення бухгалтерського обліку:

-Ведення бухгалтерського обліку: Забезпечує повний і точний облік всіх фінансових операцій підприємства, включаючи облік активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів і витрат.

-Підготовка фінансової звітності: Складання фінансової звітності згідно з національними стандартами бухгалтерського обліку (НСБО) та міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ).

-Облік витрат: Ведення обліку виробничих та невиробничих витрат, аналіз собівартості продукції, робіт і послуг.

-Заробітна плата: Нарахування та облік заробітної плати, обчислення податків і зборів з фонду оплати праці.

2. Основні функції фахівця аудиту:

-Внутрішній аудит: Проведення внутрішнього аудиту для оцінки ефективності системи внутрішнього контролю, перевірка відповідності фінансової звітності встановленим стандартам та нормативним актам.

-Оцінка ризиків: Виявлення та оцінка ризиків, пов'язаних з фінансовими операціями підприємства, розробка рекомендацій щодо їх мінімізації.

-Контроль за дотриманням політик і процедур: Забезпечення дотримання внутрішніх політик і процедур підприємства, перевірка їхньої ефективності та відповідності законодавчим вимогам.

3. Основні функції фахівця ведення податкового обліку:

-Податковий облік: Ведення обліку податкових зобов'язань та податкового кредиту, розрахунок і сплата всіх видів податків і зборів.

-Податкова звітність: Підготовка і подання податкової звітності до контролюючих органів згідно з чинним законодавством.

-Консультації з питань оподаткування: Надання консультацій керівництву та іншим відділам підприємства з питань податкового законодавства та його застосування.

-Податкове планування: Розробка стратегій податкового планування для оптимізації податкових платежів і мінімізації податкових ризиків.

4.Основні функції фахівця фінансового контролю та аналізу:

-Фінансовий аналіз: Аналіз фінансового стану підприємства, включаючи аналіз балансу, звіту про фінансові результати та інших фінансових документів.

-Бюджетування: Розробка та контроль за виконанням бюджетів підприємства, аналіз відхилень від планових показників.

-Контроль за витратами: Моніторинг і контроль за витратами підприємства, виявлення та аналіз причин перевищення запланованих витрат.

5.Основні функції фахівця управлінського обліку:

-Управлінський облік: Ведення обліку для внутрішніх потреб управління, підготовка звітів для керівництва.

-Аналіз ефективності: Оцінка ефективності діяльності підприємства, аналіз рентабельності окремих проектів і підрозділів.

-Планування і прогнозування: Розробка планів і прогнозів фінансово-економічної діяльності підприємства, аналіз виконання стратегічних планів.

Фінансова звітність ТОВ «ПРОФАУДИТ» складається з балансу (звіту про фінансовий стан), звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід). ТОВ «ПРОФАУДИТ» використовує наступні рахунки для ведення бухгалтерського обліку (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Рахунки бухгалтерського обліку, які використовує ТОВ «ПРОФАУДИТ»*

№ рахунку	Назва рахунку
10	Основні засоби
104	Машини та обладнання
13	Знос необоротних активів (амортизація)
131	Знос основних засобів
30	Готівка

№ рахунку	Назва рахунку
301	Готівка в національній валюті
31	Рахунки в банках
311	Поточні рахунки в національній валюті
36	Розрахунки з покупцями та замовниками
361	Розрахунки з вітчизняними покупцями
37	Розрахунки з різними дебіторами
377	Розрахунки з іншими дебіторами
378	Розрахунки з державними цільовими фондами
40	Зареєстрований (пайовий) капітал
401	Статутний капітал
44	Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)
441	Прибуток нерозподілений
442	Непокриті збитки
63	Розрахунки з постачальниками та підрядниками
631	Розрахунки з вітчизняними постачальниками
64	Розрахунки за податками і платежами
641	Розрахунки за податками
6411	Податок на доходи фізичних осіб
6414	Податок на прибуток
642	Розрахунки за обов'язковими платежами
65	Розрахунки за страхуванням
651	За розрахунками із загальнообов'язкового державного
66	Розрахунки за виплатами працівникам
661	Розрахунки за заробітною платою
663	Розрахунки за іншими виплатами
68	Розрахунки за іншими операціями
685	Розрахунки з іншими кредиторами
70	Доходи від реалізації
703	Дохід від реалізації робіт, послуг
79	Фінансові результати
791	Результат операційної діяльності
92	Адміністративні витрати
94	Інші витрати операційної діяльності
949	Інші витрати операційної діяльності

**складено автором на підставі оборотно-сальдової відомості підприємства*

ТОВ «ПРОФАУДИТ» надає аудиторські послуги і основним результатом їх діяльності є аудиторський висновок.

Аудиторський висновок – це офіційний, стандартизований відповідним МСА документ, який надається в результаті аудиторської перевірки фінансових звітів суб'єкта господарювання, проведеної незалежним аудитором, і містить чітко сформульовану думку аудитора (викладену письмово) щодо повноти, достовірності й законності обліково-звітної

інформації, фінансових звітів загалом. Протягом усього строку ведення досьє, а також після завершення аудиторської перевірки та подання звіту клієнту аудитор має забезпечити належні умови зберігання документів.

Робочі документи повинні зберігатися в поточному архіві аудитора протягом року, а потім передаватися до постійного архіву аудиторської фірми на тривале зберігання. Особливої уваги потребує проблема конфіденційності інформації (змісту) робочих документів. Це одна з головних вимог і принципів роботи аудитора і правил аудиторської етики.

Документи аудиторської перевірки є власністю аудитора, їхній зміст конфіденційний і не підлягає розголошенню. Аудитор повинен зберігати комерційну таємницю підприємства-клієнта і без згоди останнього не передавати будь-кому робочі документи з проведеної перевірки, крім особливих випадків (наприклад, на вимогу правоохоронних органів; передавання довгострокових документів аудитору, який буде виконувати подальшу аудиторську перевірку; у випадку контролю роботи аудитора та її якості іншими аудиторами фірми або її директором, менеджером).

Підприємства, яким надано аудиторські послуги ТОВ «ПРОФАУДИТ» наведені в табл. 3.2.

Таблиця 3.2 – Підприємства, яким надано аудиторські послуги ТОВ «ПРОФАУДИТ»*

№	Назва підприємства, що підлягало аудиторській перевірці	Номер договору	Дата початку і дата закінчення аудиторської перевірки
1.	Приватне акціонерне товариство «ВАЙТЕРРА КОЛОС»	№ 1-А/2023 від 15 лютого 2023 року	15 лютого 2023 року – 25 квітня 2023 року
2.	Національний комплекс «ЕКОЦЕНТР УКРАЇНИ»	№ 21-А/2022 від 29 грудня 2022 року	29 грудня 2022 року – 10 травня 2023 року
3.	Товариство з обмеженою відповідальністю «БЕЛСТА»	№ 13-А/2023 від 05 квітня 2023 року	05 квітня 2023 року – 26 травня 2023 року

**складено автором на підставі джерел [26, 30, 41]*

Отже ТОВ «ПРОФАУДИТ» надає послуги відповідно Міжнародного кодексу етики професійних бухгалтерів (включаючи міжнародні стандарти незалежності).

3.2. Організація обліку і контролю фінансово-розрахункових операцій на підприємстві

Облік фінансово-розрахункових операцій в ТОВ «ПРОФАУДИТ» включає наступні компоненти:

-Облік розрахунків з покупцями і постачальниками: Ведення детального обліку всіх взаєморозрахунків, відстеження дебіторської та кредиторської заборгованості.

-Банківські операції: Відображення всіх операцій по банківських рахунках, включаючи платежі, надходження, кредитні і депозитні операції.

-Касові операції: Облік руху готівкових коштів, забезпечення контролю за касовою дисципліною.

-Податковий облік: Відображення розрахунків з бюджетом, ведення обліку податкових зобов'язань і податкового кредиту.

- Облік розрахунків з працівниками: Ведення детального обліку всіх взаєморозрахунків по оплаті праці та інших виплат.

- Облік розрахунків зі страхування.

-Використання програмного забезпечення: Застосування спеціалізованих програм для автоматизації облікових процесів, що підвищує точність та ефективність обліку.

Основними завданнями організації обліку грошових коштів у ТОВ «ПРОФАУДИТ» є:

- належний порядок приймання і видачі готівки, її зберігання та ведення касової книги;

- своєчасне і правильне оформлення документів та відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій з руху грошових коштів;

- контроль за дотриманням касової дисципліни;

- проведення інвентаризації грошових коштів та відображення результатів інвентаризації на рахунках бухгалтерського обліку.

Для здійснення касових операцій (розрахунків готівкою) на

підприємстві створюють касу та призначають відповідальну особу. На підприємстві є сейф для зберігання готівкових коштів і доступ до нього особам, які не мають відношення до роботи ділянки «облік грошових коштів», заборонено.

Зазначимо, що всі підприємства – юридичні особи, які здійснюють операції з готівкою в національній валюті та мають поточні рахунки в установах банків, можуть мати у касі на кінець дня готівку, що не перевищує визначений максимальний розмір – ліміт залишку готівки в касі.

Ліміт залишку готівки в касі – граничний розмір готівки, яка може залишатися в касі підприємства на кінець робочого дня, що встановлюється підприємством самостійно на основі проведених розрахунків. Порядок визначення ліміту каси обирають з урахуванням режиму та специфіки роботи підприємства, його віддаленості від банку, встановлених термінів здачі готівки та інших чинників.

Операції з грошовими коштами у ТОВ «ПРОФАУДИТ» оформляються документами типових форм які затверджені Міністерством статистики України за згодою з НБУ та МФУ. Усі факти надходження і вибуття готівки на підприємстві відображають у касовій книзі.

Касова книга – обліковий регістр, призначений для обліку касових операцій касиром підприємства. В ній у хронологічній послідовності відображають витрачання і надходження готівки, що дає змогу контролювати рух коштів підприємства. Записи в касовій книзі здійснює касир одразу ж після отримання або видачі грошей за кожним ордером або за документами, що його замінюють. Підприємства, які використовують іноземну валюту, ведуть окремі касові книги за кожним видом валюти. Взаємовідносини між банком і клієнтом відбувається на платній основі за складеним договором про розрахунково-касовому обслуговуванні.

Поточний рахунок ТОВ «ПРОФАУДИТ» відкрило в установі банку для зберігання грошових коштів та проведення операцій за розрахунками. ТОВ «ПРОФАУДИТ» має відкритий субрахунок в національній валюті (рах. 311

«Поточні рахунки в національній валюті). Підприємство ТОВ «ПРОФАУДИТ» має право відкривати необмежену кількість рахунків за своїм вибором і згодою банків. Проте у випадку відкриття двох і більше поточних рахунків у національній валюті ТОВ «ПРОФАУДИТ» (власник рахунку) повинен визначити, який із них основний.

Безготівкові розрахунки можуть здійснюватися в Україні в наступних формах [20]:

- Платіжними дорученнями;
- Платіжними вимогами-дорученнями;
- Чеками;
- Акредитивами;
- Вексями;
- Платіжними вимогами;
- Інкасовим дорученням (розпорядженням);
- Банківськими платіжними картками.

Від вміло складеної облікової політики в ТОВ «ПРОФАУДИТ» багато в чому залежать ефективність управління господарською діяльністю підприємства і стратегія його розвитку на тривалу перспективу.

Важливим об'єктом облікової політики є дебіторська заборгованість - один з основних видів активів. Дебіторська заборгованість відповідно до П(С)БО 10 – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. Створення великих обсягів дебіторської заборгованості знижує платоспроможність підприємства. Для проведення розрахунків за зобов'язаннями підприємству доводиться перетворювати високоліквідні активи на грошові кошти, у протилежному випадку йому загрожує банкрутство.

Основними завданнями організації обліку дебіторської заборгованості у ТОВ «ПРОФАУДИТ» є:

- вибір оптимальних для підприємства критеріїв класифікації дебіторської заборгованості;

- вибір методу визначення резерву сумнівних боргів;
- розробка графіка документообігу для документів, що підтверджують виникнення дебіторської заборгованості, та доведення цієї інформації до виконавців;
- достовірне відображення дебіторської заборгованості у реєстрах і звітності.

Основною передумовою достовірного відображення дебіторської заборгованості в обліку є правильна її класифікація. Дебіторська заборгованість за терміном погашення поділяється на довгострокову та поточну у ТОВ «ПРОФАУДИТ».

Первинні документи є підставою для ведення бухгалтерських подвійних записів та створення кореспонденції (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Кореспонденція рахунків на підприємстві*

Зміст господарської	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
Надійшла передплата за послуги	311	685	45 485,60
Відображено суму податкових зобов'язань з ПДВ	643	641/ПДВ	7580,93
Надано покупцеві послугу	361	703	616 440,00
Списано раніше відображену суму податкових зобов'язань з ПДВ	703	643	308220
Проведено залік заборгованостей	685	361	45 485,60
Списано собівартість послуги	949	23	5 749,96
Сформовано фінансовий результат	703	791	308 220,00
	791	902	5 749,96
Перераховано заробітну плату робітникам	661	311	250 642,88
Оплачено податок на доходи фізичних осіб	6411	311	40 711,45
Відображено збиток	442	791	332 616,66
Відображено прибуток	791	441	119 477,73

*розраховано на підставі оборотно-сальдової відомості

Аналізуючи рахунки, що використовує ТОВ «ПРОФАУДИТ», зазначимо, що до фінансово-розрахункових операцій відносяться наступні:

- 30 Готівка
- 301 Готівка в національній валюті
- 31 Рахунки в банках
- 311 Поточні рахунки в національній валюті

- 36 Розрахунки з покупцями та замовниками
- 361 Розрахунки з вітчизняними покупцями
- 37 Розрахунки з різними дебіторами
- 377 Розрахунки з іншими дебіторами
- 378 Розрахунки з державними цільовими фондами
- 63 Розрахунки з постачальниками та підрядниками
- 631 Розрахунки з вітчизняними постачальниками
- 64 Розрахунки за податками і платежами
- 641 Розрахунки за податками
- 6411 Податок на доходи фізичних осіб
- 6414 Податок на прибуток
- 642 Розрахунки за обов'язковими платежами
- 65 Розрахунки за страхуванням
- 651 За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування
- 66 Розрахунки за виплатами працівникам
- 661 Розрахунки за заробітною платою
- 663 Розрахунки за іншими виплатами
- 68 Розрахунки за іншими операціями
- 685 Розрахунки з іншими кредиторами

Зазначимо, що активні рахунки по дебету показують наявність заборгованості, а по кредиту – її погашення. Пасивні рахунки мають характеристику з точністю навпаки.

Відповідно до фінансової звітності ТОВ «ПРОФАУДИТ» маємо наступну інформацію щодо рахунків протягом 2020-2022 рр. (табл. 3.4).

З табл. 3.4 спостерігаємо, що у 2021 році є й дебіторська й кредиторська заборгованість, зокрема остання є вищою. У 2022 році кредиторська заборгованість, зокрема інші поточні зобов'язання, переважає навіть попередній рік, що й призводить збитку підприємства.

Таблиця 3.4 – Оцінка стану заборгованості за фінансово-розрахунковими операціями*

Показник	Код рядка	2020 рік	2021 рік	2022 рік
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, тис. грн.	1125	-	33,5	-
Інша поточна дебіторська заборгованість, тис. грн.	1155	-	1,9	2
Гроші та їх еквіваленти, тис. грн.	1165	9	130,9	20,3
Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги, тис. грн.	1615	-	1,4	30,4
Поточна кредиторська заборгованість за: розрахунками з бюджетом, тис. грн.	1620	2,9	-	
Поточна кредиторська заборгованість за: розрахунками з оплати праці	1630	-	-	1,7
Інші поточні зобов'язання, тис. грн.	1690	2,4	60	98,5
Баланс, тис. грн.	1900	9	166,3	22,3

*складено автором

На рис. 3.2 наведено графічне відображення залишків фінансово-розрахункових рахунків ТОВ «ПРОФАУДИТ» за 2020-2022 рр. відповідно фінансової звітності.

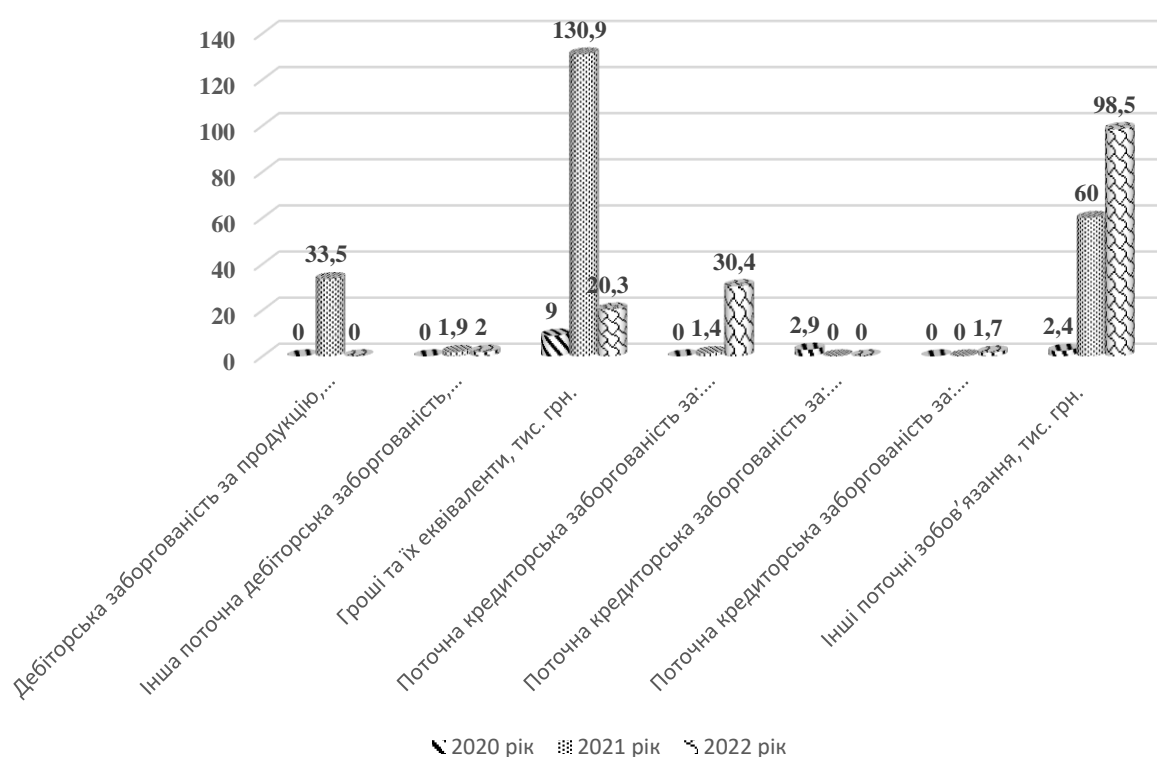

Рисунок 3.2 – Графічне відображення залишків фінансово-розрахункових рахунків ТОВ «ПРОФАУДИТ» за 2020-2022 рр., тис. грн.*

*побудовано автором

Слід зазначити, що фінансово-розрахункові операції завжди потребують контролю на підприємстві для управління платоспроможністю.

Внутрішній контроль розрахунків суб'єкта господарювання з контрагентами нерідко характеризується недоліками впровадженого регламенту перевірки заборгованості дебіторів та кредиторів, виконується тією ж особою, що відповідає за облік дебіторсько-кредиторської заборгованості та виконується нерегулярно.

Метою внутрішнього контролю фінансово-розрахункових операцій є визначення достовірності інформації про них, "...своєчасності й повноти відображення даних у документах та обліку, правильності ведення обліку розрахунків з контрагентами згідно з обліковою політикою, правильності відображення залишків у звітності" [13], дотримання розрахункової дисципліни тощо.

Неефективна система внутрішнього контролю (СВК) підприємства може негативно впливати на його фінансовий стан.

Джерела інформації для внутрішнього контролю фінансово-розрахункових операцій зображено на рис. 3.3.

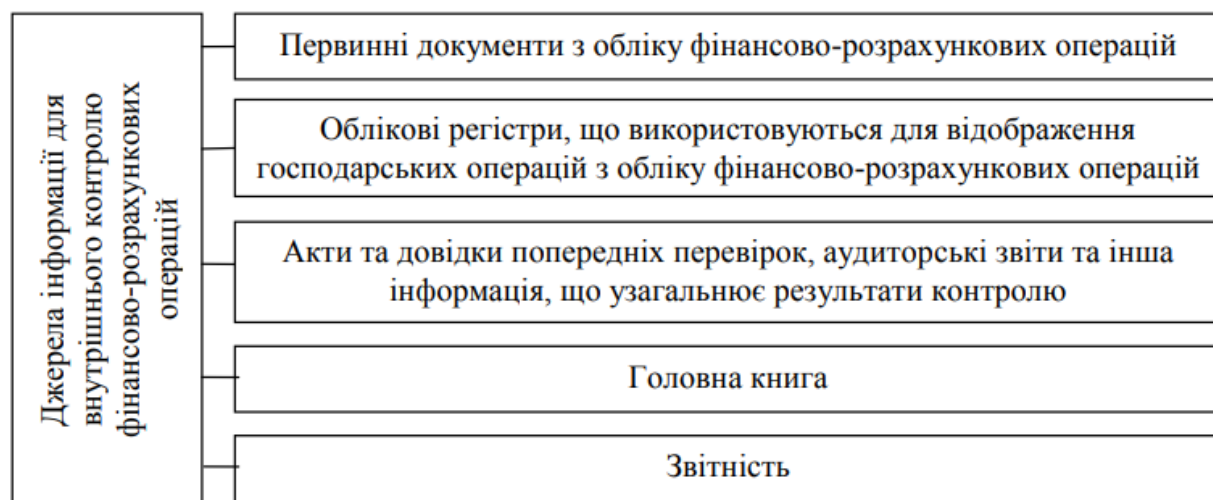

Рисунок 3.3 – Джерела інформації для внутрішнього контролю фінансово-розрахункових операцій підприємства*

**складено автором*

До основних напрямів контролю фінансово-розрахункових операцій на підприємствах відносять: “...дотримання вимог законодавства України під час укладання та підписання договорів; стан розрахунків між контрагентами і правильність відображення фінансово-розрахункових операцій у бухгалтерському обліку та звітності; правильність визначення вартості робіт і послуг; організація роботи” [12]; достовірність заборгованості контрагентів та правильність її списання, якщо строк позовної давності пройшов; правильність оформлення первинних документів та реєстрів бухгалтерського обліку.

Враховуючи важливість внутрішнього контролю фінансово-розрахункових операцій у ТОВ «ПРОФАУДИТ», визначили його основні завдання на рис. 3.4.

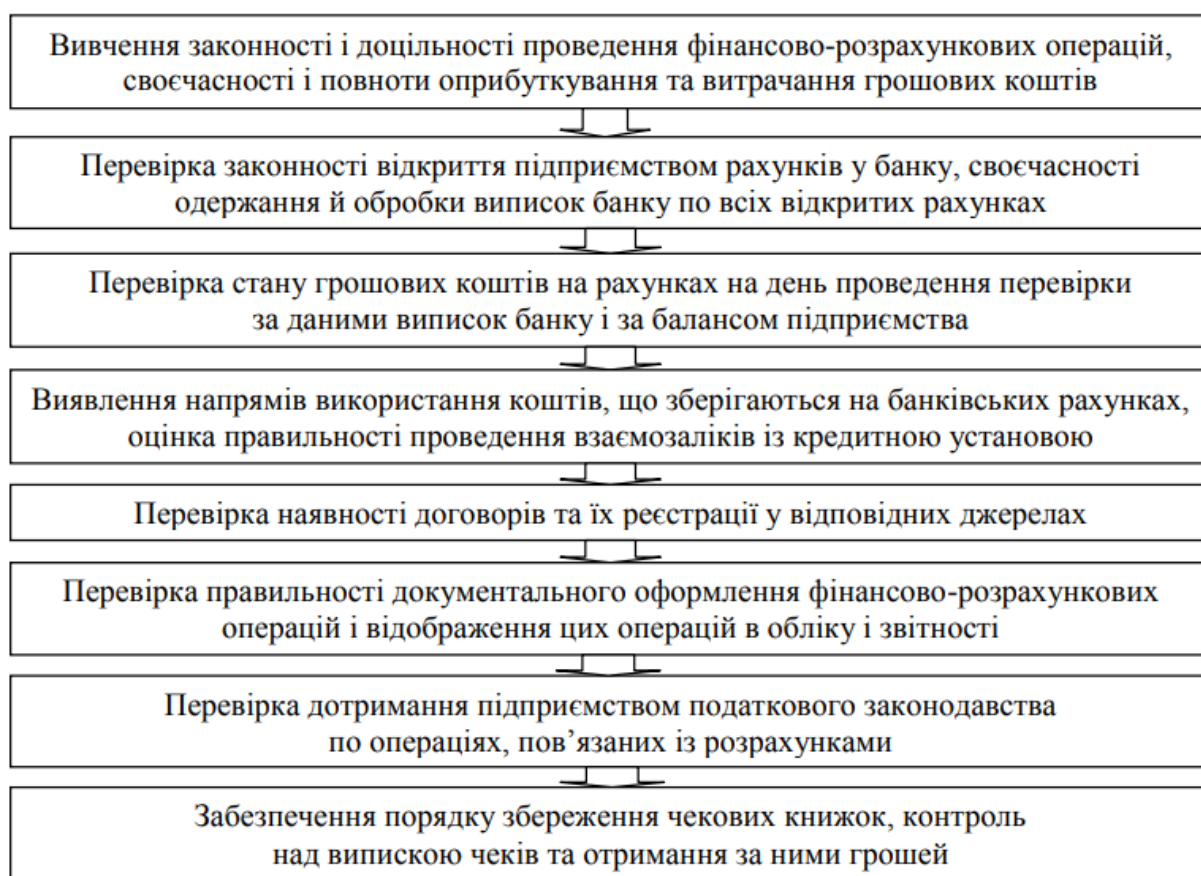

Рисунок 3.4 – Основні завдання внутрішнього контролю фінансово-розрахункових операцій*

**складено автором на підставі джерел [8, 44]*

Ефективна система внутрішнього контролю дає змогу не лише якісно вести облік, а й ефективно управляти рухом вкладених грошових коштів, що не завжди витрачаються за цільовими призначенням, а це може призвести до недостачі грошових вкладень та ризику. Результативною вважається робота системи внутрішнього контролю, коли прийняті певні управлінські рішення і рекомендації щодо вирішення існуючих проблем.

Для забезпечення ефективного внутрішнього контролю фінансово-розрахункових операцій підприємства доцільно здійснювати його за сформованим алгоритмом (рис. 3.5).

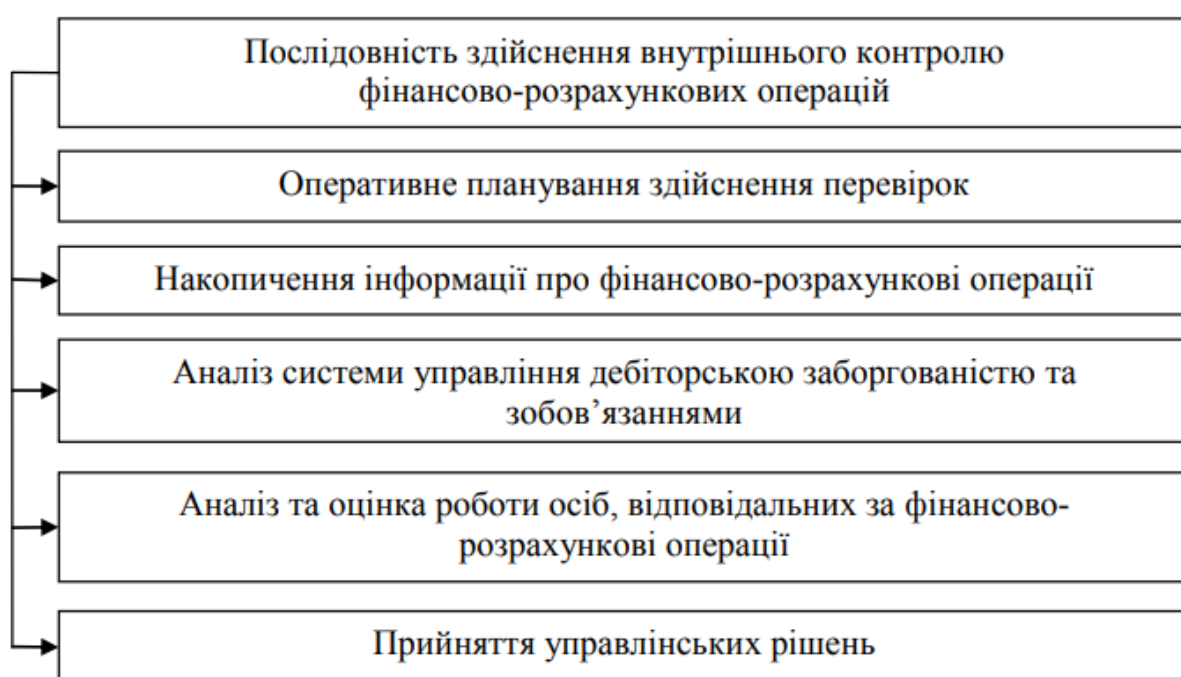

Рисунок 3.5 – Алгоритм забезпечення внутрішнього контролю фінансово-розрахункових операцій підприємства

**складено автором на підставі джерел [8, 44]*

Зазначимо, що в загальному контексті, одним з найважливіших завдань організації ефективної системи внутрішнього контролю виконання договірних зобов'язань на підприємствах є його регламентування, тобто фіксація відповідного порядку здійснення контролю у відповідних наказах, положеннях та внутрішніх розпорядчих документах:

- положенні про облікову політику підприємства (в частині

врегулювання особливостей обліку розрахунків з контрагентами підприємства);

– положенні про філії, представництва, відокремлені підрозділи (визначення особливостей розрахунків в розрізі філій, представництв, відокремлених підрозділів з метою здійснення оцінки їх впливу на фінансовий стан підприємства загалом);

– положенні про договірну роботу підприємства;

– графіку документообігу (визначення строків отримання і відправки всіх розрахункових документів, їх просування між підрозділами підприємства, термінів оплати поставок та осіб, відповідальних за складання та отримання документів);

– положенні про відділ внутрішнього контролю підприємства (розкриття і закріплення функціональних обов'язків визначених суб'єктів внутрішнього контролю за підконтрольним об'єктом);

– посадових інструкціях працівників (визначення контрольних функцій та виконання процедур контролю за обраним об'єктом перевірки).

Внутрішній контроль фінансово-розрахункових операцій у ТОВ “ПРОФАУДИТ” функціонує системно, оскільки на підприємстві організоване належне інформаційне забезпечення, налагоджена система внутрішнього контролю за центрами відповідальності згідно існуючої облікової системи.

Водночас, на багатьох підприємствах існує проблема функціонування системи внутрішнього контролю фінансово-розрахункових операцій у зв'язку з відсутністю єдиного підходу до організації внутрішнього контролю фінансово-розрахункових операцій.

Безпосередньо функцію внутрішнього контролю фінансово-розрахункових операцій покладено на працівників кожного структурного підрозділу підприємства згідно їх посадових обов'язків. “...Ефективне проведення внутрішнього контролю супроводжується формуванням інформаційного забезпечення, яке використовується для виконання контрольних процедур” [28].

На початковому етапі запровадження системи внутрішнього контролю на підприємстві доцільно перевірити, чи існуюча стратегія відносин з контрагентами є обґрунтованою. При цьому правильна класифікація контрагентів сприяє розумінню змісту фінансово-розрахункових операцій та, відповідно прийняттю ефективних управлінських рішень.

Попередній контроль фінансово-розрахункових операцій підприємства охоплює процедури відбору надійних клієнтів, моніторингу системи обліку фінансово-розрахункових операцій на предмет їх відповідності чинному законодавству та обліковій політиці.

Поточний контроль фінансово-розрахункових операцій підприємства зорієнтований на діагностику їх юридичного оформлення та економічного обґрунтування. Зокрема, об'єктами контролю є відповідність змісту господарських договорів вимогам чинного законодавства, права, обов'язки та відповідальність сторін, терміни та умови розрахунків.

З метою документального підтвердження обсягу та вартості наданих послуг та стану розрахунків за ними, на досліджуваному підприємстві проводяться зустрічні звірки.

“...Результативність контролю розрахункових операцій залежить від моніторингу та аналізу величини дебіторської й кредиторської заборгованості та їх впливу на фінансовий стан підприємства” [24]. На даному етапі внутрішнього контролю фінансово-розрахункових операцій фахівці визначають допустимий рівень дебіторської заборгованості з метою “...недопущення у зниженні грошових потоків та виникненні безнадійних боргів, що безпосередньо впливає на економічну безпеку підприємства” [18]. Етапи внутрішнього контролю фінансово-розрахункових операцій на підприємстві подано на рис. 3.6.

Рисунок 3.6 – Основні етапи внутрішнього контролю фінансово-розрахункових операцій на підприємстві*

*складено автором на підставі джерел [8, 19, 44]

Особливо важливим є внутрішній контроль на об'єктах із великою кількістю матеріальних та грошових ресурсів, а також у бухгалтерських підрозділах, де здійснюється перевірка та обробка облікової документації. Цей контроль "...виконується в процесі реалізації операцій надходження, зберігання і використання ресурсів, що забезпечує ефективність контролю, а це, своєю чергою, створює можливість своєчасно вникати в сутність операцій, своєчасно виявляти недоліки в процесі надходження, використання і зберігання матеріальних та грошових ресурсів" [19]. Слід відмітити, що своєчасний і повний внутрішній контроль забезпечує збереження та

оперативне використання майна підприємства. Це дозволяє вчасно виявити не тільки недоліки в обліковій системі та використанні ресурсів, а й невикористані резерви при їх нормуванні та використанні.

Внутрішній контроль є найбільш ефективним інструментом, забезпечує перевірку збереження та оперативного використання грошових ресурсів. Поряд із цим, орієнтуючись на дані первинного та аналітичного обліку, оперативний внутрішній контроль забезпечує систематичну перевірку всіх господарських операцій і процесів, що пов'язані із надходженням та витрачанням грошей.

Важливою складовою ефективної системи внутрішнього контролю фінансово-розрахункових операцій підприємства є наявність внутрішньої (управлінської) звітності, яка надає керівнику оперативну інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень.

До видів і форм внутрішньої звітності за розрахунками з контрагентами відносять "...бюджети руху грошових потоків, дебіторської і кредиторської заборгованостей; відомості контролю про стан розрахунків з дебіторами та постачальниками й підрядниками та іншими розрахунковими операціями підприємства" [19].

Отже, внутрішній контроль фінансово-розрахункових операцій є запорукою платоспроможності та майбутнього розвитку підприємства. Ефективна система внутрішнього контролю – запорука формування позитивного результату фінансово-господарської діяльності підприємства, раціонального використання всіх компонентів його ресурсного потенціалу і дотримання вимог чинного законодавства.

3.3. Напрямки вдосконалення обліку фінансово-розрахункових операцій

Фінансове середовище зумовлює функціонування та взаємодію з системою розрахунків, яка опосередковує фінансово-господарську діяльність.

Розрахунки, маючи постійно діючий, динамічний характер потребують управлінських впливів, що виробляють в системі фінансового менеджменту на основі переробки чисельних потоків різноманітної економічної інформації, провідна роль у загальній сукупності якої належить обліковій інформації [22].

Підприємство потребує достовірної та своєчасної інформації про фінансово-розрахункові операції, їх законність, санкціонованість та документальне підтвердження.

Для удосконалення роботи системи внутрішнього контролю рекомендуємо застосовувати типові процедури контролю фінансово-розрахункових операцій з контрагентами:

- 1) звіряння сальдо розрахунків з контрагентами, відображених в Головній книзі та в облікових регістрах;
- 2) перевірка наявності у суб'єкта господарювання актів звірки з контрагентами та відповідності їх даним бухгалтерського обліку;
- 3) встановлення великих контрагентів та формування їх переліку;
- 4) спрямування запитів до контрагентів для підтвердження суми заборгованості, відображеної на рахунках обліку;
- 5) перевірка наявності угод та їх реєстрації у спеціально розробленому журналі;
- 6) перевірка повноти та вчасності погашення заборгованості на базі облікових регістрів;
- 7) перевірка фінансово-розрахункових операцій з контрагентами із застосуванням вексельної форми розрахунків;
- 8) спрямування запитів контрагентам з приводу підтвердження ними фактів видачі (отримання) векселів;
- 9) перевірка розрахунків за операціями, пов'язаними з обміном товарів;
- 10) збирання доказів того, що торговельна дебіторська заборгованість визнається одночасно з визнанням доходів від реалізації продукції (робіт, послуг), а торговельна кредиторська заборгованість – одночасно з визнанням активів або витрат суб'єкта господарювання;

11) перевірка результатів інвентаризації розрахунків з контрагентами та дебіторсько-кредиторської заборгованості;

12) перевірка обґрунтованості припинення визнання дебіторсько-кредиторської заборгованості;

13) перевірка правильності відображення та повноти інформації щодо дебіторської заборгованості у балансі, звіті про фінансові результати, звіті про рух грошових коштів та у примітках до річної фінансової звітності.

Для поглиблення інформативності управлінського обліку стану розрахунків із постачальниками чи підрядниками необхідно застосовувати аналітичну таблицю, де буде висвітлюватись заборгованість кожного постачальника за договорами, термінами погашення заборгованості за графіком та фактично.

Для підвищення ефективності оцінки стану і внутрішнього контролю фінансово-розрахункових операцій з контрагентами можна використати модель, представлену на рис. 3.7.

Вважаємо, що з метою вдосконалення обліку фінансово-розрахункових операцій суб'єктам господарювання варто:

1) оптимізувати кількість контрагентів з метою зменшення масштабу ризику несплати заборгованості, здійснювати систематичний моніторинг потенційних дебіторів та кредиторів;

2) формувати резерв сумнівних боргів та передбачити порядок його формування в наказі про облікову політику суб'єкта господарювання;

3) налагодити ефективний внутрішній контроль за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості з метою попередження виникнення загрози фінансовій стійкості суб'єкта господарювання, впровадити в облікову практику політику лімітування дебіторсько-кредиторської заборгованості. При цьому необхідно передбачити оптимальний розмір дебіторської та кредиторської заборгованості, щоб, з однієї сторони, не вилучати з обороту вільні обігові кошти, а з іншої, – не створювати для суб'єкта господарювання загрозу неплатоспроможності;

Рисунок 3.7 – Модель внутрішнього контролю фінансово-розрахункових операцій з контрагентами*

*складено автором на підставі джерел [19, 22, 44]

4) контролювати стан розрахунків з дебіторами та кредиторами з метою недопущення прострочення заборгованості. Для цього варто передбачити чіткі строки виконання зобов'язань в умовах угоди, здійснювати належний контроль дотримання цих строків та вживати відповідних заходів щодо своєчасного погашення (стягнення) заборгованості. Особливу увагу при цьому слід звертати на відстеження строків виникнення дебіторсько-кредиторської

заборгованості та визначення строків позовної давності. З цією метою слід вести аналітичну відомість з обліку розрахунків з контрагентами, в якій згрупована інформація про заборгованість в розрізі контрагентів, замовлень (угод) та строків погашення;

5) для отримання необхідної оперативної інформації для потреб управління фінансово-розрахунковими операціями суб'єкта господарювання, строками та умовами погашення дебіторської та кредиторської заборгованості, контролю за ними, а також спрощення процедури звіряння відомостей за об'єктами постачання або реалізації необхідно деталізувати інформацію на аналітичних субрахунках до відповідних рахунків обліку розрахунків з контрагентами;

6) систематично здійснювати інвентаризацію фінансово-розрахункових операцій, дебіторської та кредиторської заборгованості та розробити систему заходів щодо їх оптимізації;

7) у Балансі (Звіті про фінансовий стан) доцільно деталізувати статті торговельної дебіторської та кредиторської заборгованості шляхом додавання "...вписуваного рядка за додатковою статтею "у тому числі строк позовної давності якої минув" [16], що істотно підвищить інформативність фінансової звітності суб'єктів господарювання і допоможе контрагентам краще осмислювати якість економічних відносин в перспективі.

Як засвідчує практика, суттєві розміри дебіторської та кредиторської заборгованості виникають у тих суб'єктів господарювання, де неефективна "...система внутрішнього контролю за сплатою боргів, відсутні сучасні підходи до документування обліку розрахунків з контрагентами" [15].

Раціональне документальне оформлення обліку розрахунків з контрагентами є невід'ємним компонентом інформаційної безпеки суб'єкта господарювання в його роботі з контрагентами.

Відсутність налагодженого документообігу розрахунків з контрагентами є проявом неефективного управління взагалі, оскільки погіршується платіжна

дисципліна, зростає ймовірність штрафних санкцій зі сторони контрагентів, підвищується неконтрольованість дій матеріально відповідальних осіб.

Організація ефективної системи внутрішнього контролю фінансово-розрахункових операцій – це складний процес, що повинен включати декілька етапів:

1. Критичний аналіз і зіставлення “...певних для колишніх умов господарювання цілей функціонування підприємства, прийнятого раніше курсу дій, стратегії і тактики з видами діяльності, розмірами, оргструктурою, а також з її можливостями до аналізу результатів обліку розрахунків” [6].

2. Розробка і документальне забезпечення ділової концепції суб’єкта господарювання (цілі суб’єкта господарювання, його конкурентні переваги, ніша на ринку), а також комплексу заходів для розвитку і покращення бухгалтерського обліку суб’єкта господарювання, успішної реалізації поставлених перед ним цілей, зайняття кращих позицій на ринку. Відповідно, на підставі ретельного аналізу кожного компонента системи внутрішнього контролю та вибору найприйнятніших підходів до реалізації контрольних функцій бухгалтерського обліку фінансово-розрахункових операцій з контрагентами, мають бути розроблені положення про інноваційну, інвестиційну, виробничу, облікову і кадрову політику. Документальне закріплення існуючої системи внутрішнього контролю суб’єкта господарювання в різних галузях його господарської діяльності сприятиме здійсненню внутрішнього контролю різних аспектів його функціонування.

3. Аналіз ефективності наявної облікової структури суб’єкта господарювання, її коригування. Доцільно розробити положення про організаційну структуру системи внутрішнього контролю, в якому мають бути розкриті всі організаційні ланки з відображенням адміністративної, функціональної, методичної підпорядкованості, їх напрями діяльності, функції, порядок взаємовідносин, права та відповідальність. Аналогічно розробляються положення про різні структурні підрозділи, плани роботи співробітників суб’єкта господарювання, графік документообігу, штатний

розпис, посадові інструкції відповідальних співробітників. Це забезпечує чітку координацію роботи всіх рівнів системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання.

4. Розробка прийомів і способів внутрішнього контролю фінансово-розрахункових операцій. Це дозволить ефективно управляти майном суб'єкта господарювання, визначати рівень правдивості облікової інформації для виконання контрольних функцій.

5. Організація структури системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання має враховувати ключові вимоги до ефективності його функціонування.

Основні завдання системи внутрішнього контролю фінансово-розрахункових операцій:

- визначення реальної і протермінованої дебіторсько-кредиторської заборгованості, а також заборгованості, щодо якої закінчився термін позовної давності;

- перевірка факту припинення визнання дебіторсько-кредиторської заборгованості, термін позовної давності щодо якої закінчився;

- перевірка правильності обліку фінансово-розрахункових операцій з контрагентами;

- перевірка правильності і обґрунтованості списання дебіторсько-кредиторської заборгованості.

Досить важливим є визначення доцільності та реальності формування дебіторсько-кредиторської заборгованості; вчасності та правильності укладання угод та їх реалізації, дотримання дисципліни розрахунків та платежів, пошук передумов і винних осіб виникнення дебіторсько-кредиторської заборгованості; повноти визнання ТМЦ як об'єктів обліку, витрат, пов'язаних з придбанням робіт, послуг; обґрунтованості здійснених розрахунків з контрагентами; виявлення фактів порушення дисципліни розрахунків та платежів, зобов'язань, передбачених умовами договорів; законності припинення визнання дебіторсько-кредиторської заборгованості за

якою минули терміни позовної давності; оцінки стану обліку та системи внутрішнього контролю розрахунків з контрагентами при здійсненні внутрішнього контролю.

Таким чином, використання у діючій системи внутрішнього контролю пропозицій з удосконалення організаційно-методичних аспектів внутрішнього контролю фінансово-розрахункових операцій у суб'єкта господарювання дозволить створити ефективну систему управління. При цьому, ключовою передумовою дієвого контролю фінансово-розрахункових операцій є впровадження у суб'єкта господарювання системи обліку та внутрішнього контролю з виділенням центрів відповідальності, що дає змогу делегувати повноваження та відповідальність за результати господарської діяльності суб'єкта господарювання, а також оперативно управляти його розрахунками.

Висновки до третього розділу

В результаті дослідження організації обліку і контролю фінансово-розрахункових операцій у ТОВ «ПРОФАУДИТ» визначено, що підприємство веде облік відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», Податкового кодексу України, Плану рахунків та інших нормативних та законодавчих документів. Облікова політика є елементом системи організації бухгалтерського обліку на підприємстві.

Найважливіше місце в усій системі організації обліку у ТОВ «ПРОФАУДИТ» займає організація облікового процесу, яку можна називати також процедурою бухгалтерського обліку. Організацією обліку на підприємстві ТОВ «ПРОФАУДИТ» займаються у 2021-2022 рр. п'ять спеціалізованих фахівців, що забезпечують комплексний і ефективний підхід до ведення облікових процесів. Кожна посадова особа на підприємстві має свої функції, права та обов'язки затверджені посадовою інструкцією. ТОВ «ПРОФАУДИТ» надає аудиторські послуги і основним результатом їх

діяльності є аудиторський висновок.

Аналізуючи рахунки, що використовує ТОВ «ПРОФАУДИТ», зазначимо, що до фінансово-розрахункових операцій відносяться рахунки 3 класу (30, 31, 36, 37), 6 класу (63, 64, 65, 66, 68). Зазначимо, що активні рахунки по дебету показують наявність заборгованості, а по кредиту – її погашення. Пасивні рахунки мають характеристику з точністю навпаки.

Внутрішній контроль фінансово-розрахункових операцій є запорукою платоспроможності та майбутнього розвитку підприємства.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В результаті дослідження теоретичних аспектів обліку і контролю фінансово-розрахункових операцій в умовах розвитку цифрової економіки визначили:

1. Економічна сутність поняття фінансово-розрахункових операцій полягає у розумінні зобов'язання покупця оплатити у встановлені строки вартість матеріальних цінностей, послуг й іншої заборгованості після виконання постачальником своїх договірних зобов'язань або право постачальника вимагати платіж від покупця за відвантажену йому продукцію або надані послуги. Розрахунки під час процесу взаємозв'язку з покупцем і постачальником на підприємстві виконують функції, а саме функція оплати, обліку, контрольна, регулююча, забезпечувальна. Важливим аспектом для розуміння сутності та різноманітності форм і видів розрахунків є їх класифікація. Визначено, що розрахунки класифікують за різними ознаками, а саме: за способом здійснення, за формою платежу, за об'єктом розрахунків, за строками виконання, за напрямом руху коштів, за характером взаємовідносин між учасниками.

2. Дослідження обліку фінансово-розрахункових операцій свідчить, що основними документами, які використовуються та є основою подвійного бухгалтерського запису можна назвати: платіжне доручення, платіжну вимогу-доручення, платіжна вимога, розрахунковий чек, акредитив, виписки банку, касові ордери, рахунки-фактури. Для обліку коштів використовують рахунок 30 «Готівка» – балансовий, основний, активний, грошовий належить до групи рахунків господарських засобів, за дебетом відображається надходження готівкових коштів до каси підприємства, за кредитом – виплати в порядку витрачання готівки, сальдо дебетове, означає залишок готівки в касі на відповідну дату, відображається в II розділі активу балансу. Для обліку безготівкових розрахунків використовується 31 рахунок «Рахунки в банках». У плані рахунків дебіторська заборгованість відображається на 36-му рахунку

«Розрахунки з покупцями і замовниками». За дебетом 36 рахунків – відображають вартість реалізації продукції, виконаних робіт і наданих послуг. Ця сума передбачає ПДВ, акциз, інші податки і збори, які підлягають перерахуванню до бюджету і позабюджетні фонди. За кредитом 36 рахунків – відображають погашення дебіторської заборгованості. Для бухгалтерського обліку фінансових зобов'язань з постачальниками та підрядниками використовується рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». За кредитом рахунка 63 відображається заборгованість за одержані від постачальників товарно-матеріальні цінності, прийняті роботи, виконані послуги, за дебетом – її погашення, списання тощо. Аналітичний облік розрахунків з постачальниками та підрядниками ведеться окремо за кожним постачальником та підрядником у розрізі кожного документа (рахунку) на сплату. Залишок по рахунку 63 відображається в розділі IV пасиву балансу у складі поточних зобов'язань. Ефективна організація фінансово-розрахункового процесу забезпечує точність фінансової інформації, сприяє своєчасному виконанню фінансових зобов'язань та покращує загальну фінансову стійкість підприємства, його платоспроможність.

3. Трансформація світової економіки в напрямі бурхливого розвитку і практичного впровадження цифрових технологій Індустрії 4.0 створює принципово нову модель економічних відносин та призводить до суттєвих змін у діяльності організацій. На сучасних підприємствах відбувається цифрова трансформація бізнес-процесів, у тому числі й фінансово-розрахункових операцій.

Цифрова економіка радикально змінює спосіб ведення бізнесу, включаючи фінансові розрахунки. Впровадження сучасних цифрових технологій дозволяє значно підвищити ефективність облікових процесів, забезпечуючи конкурентні переваги в умовах цифрової економіки. Визначено, що вплив цифрової економіки на фінансово-розрахункові операції спостерігається в такі аспектах як автоматизація облікових процесів,

електронний документообіг, онлайн-банкінг та електронні платежі, аналітика та прогнозування, безпека даних та кібербезпека, інтеграція з постачальниками та клієнтами.

4. Контроль фінансово-розрахункових операцій є важливим аспектом фінансового управління на підприємстві. Він спрямований на забезпечення правильності та законності проведення фінансових операцій, зменшення ризиків шахрайства та помилок, а також на виявлення та запобігання можливим зловживанням. Контроль фінансово-розрахункових операцій на підприємстві охоплює наступні ділянки обліку: контроль і ревізія розрахунків з покупцями та замовниками; контроль розрахунків з підзвітними особами; контроль розрахунків за претензіями; контроль розрахунків за відшкодуванням завданих збитків; контроль розрахунків з постачальниками та підрядниками; контроль розрахунків за податками і платежами; контроль розрахунків за страхуванням; контроль розрахунків з оплати праці.

5. В результаті дослідження фінансово-економічного аналізу діяльності ТОВ «ПРОФАУДИТ» визначено, що наш об'єкт дослідження має підприємство й основним видом діяльності є – 69.20 Діяльність у сфері бухгалтерського обліку й аудиту; консультування з питань оподаткування. Розрахунки фінансових показників в динаміці за чотирьох років діяльності 2020-2023, які припадають на час Covid-2019 та початок війни в Україні мають хвилеподібний характер.

6. Фінансово-економічний аналіз було виконано за період 2021-2022 рр. В кінці 2021 року підприємство мало прибуток у розмірі 101,2 тис. грн., в 2022 році - збиток у розмірі 213,2 тис. грн., тобто витрати перевищили доходи. Аналізуючи фінансову звітність за 2023 рік, можна побачити прибуток в кінці року. Це свідчить, що підприємство протягом 2023 року виявило фактори впливу та прийняла рішення, що призвели до поліпшення фінансової ситуації та платоспроможності розрахунків підприємства. Це характеризує позитивну стратегічну політику підприємства та організацію ведення бухгалтерського та фінансового обліку на підприємстві.

7. В результаті дослідження організації обліку і контролю фінансово-розрахункових операцій у ТОВ «ПРОФАУДИТ» визначено, що підприємство веде облік відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», Податкового кодексу України, Плану рахунків та інших нормативних та законодавчих документів. Облікова політика є елементом системи організації бухгалтерського обліку на підприємстві.

Найважливіше місце в усій системі організації обліку у ТОВ «ПРОФАУДИТ» займає організація облікового процесу, яку можна називати також процедурою бухгалтерського обліку. Організацією обліку на підприємстві ТОВ «ПРОФАУДИТ» займаються у 2021-2022 рр. п'ять спеціалізованих фахівців, що забезпечують комплексний і ефективний підхід до ведення облікових процесів. Кожна посадова особа на підприємстві має свої функції, права та обов'язки затверджені посадовою інструкцією. ТОВ «ПРОФАУДИТ» надає аудиторські послуги і основним результатом їх діяльності є аудиторський висновок. Аналізуючи рахунки, що використовує ТОВ «ПРОФАУДИТ», зазначимо, що до фінансово-розрахункових операцій відносяться рахунки 3 класу (30, 31, 36, 37), 6 класу (63, 64, 65, 66, 68). Зазначимо, що активні рахунки по дебету показують наявність заборгованості, а по кредиту – її погашення. Пасивні рахунки мають характеристику з точністю навпаки.

8. Внутрішній контроль фінансово-розрахункових операцій є запорукою платоспроможності та майбутнього розвитку підприємства. Метою внутрішнього контролю фінансово-розрахункових операцій є визначення достовірності інформації про них, своєчасності й повноти відображення даних у документах та обліку, правильності ведення обліку розрахунків з контрагентами згідно з обліковою політикою, правильності відображення залишків у звітності, дотримання розрахункової дисципліни тощо. Визначено, що джерелами інформації для внутрішнього контролю фінансово-розрахункових операцій є первинні документи з обліку фінансово-

розрахункових операцій, облікові реєстри, що використовують для відображення господарських операцій з обліку фінансово-розрахункових операцій, акти та довідки передніх перевірок, аудиторські звіти та інша інформація, що узагальнює результати контролю, головна книга, звітність. Крім джерел, визначено завдання контролю фінансово-розрахункових операцій та його етапи. Внутрішній контроль фінансово-розрахункових операцій у ТОВ «ПРОФАУДИТ» функціонує системно, оскільки на підприємстві організоване належне інформаційне забезпечення, налагоджена система внутрішнього контролю за центрами відповідальності згідно існуючої облікової системи.

ТОВ «ПРОФАУДИТ» активно впроваджує цифрові технології у свої фінансово-розрахункові операції, що дозволяє підприємству досягати високих результатів у:

- Оптимізації фінансових процесів: Завдяки автоматизації та використанню електронного документообігу, компанія знижує витрати на обробку фінансових операцій і мінімізує ризики помилок.
- Покращенні фінансового контролю: Аналітичні інструменти дозволяють ТОВ «ПРОФАУДИТ» ефективно контролювати грошові потоки і прогнозувати фінансові результати.
- Забезпеченні кібербезпеки: Впровадження сучасних методів захисту даних гарантує безпеку фінансової інформації компанії. Цифрова економіка відкриває нові можливості для оптимізації фінансово-розрахункових операцій на підприємстві. Впровадження цифрових технологій забезпечує автоматизацію облікових процесів, підвищує точність і швидкість обробки фінансових даних, а також підвищує прозорість і контроль за фінансовими потоками. Для ТОВ «ПРОФАУДИТ» ці технології є ключовими факторами успішності та конкурентоспроможності в сучасних умовах.

Вважаємо, що з метою вдосконалення обліку фінансово-розрахункових операцій суб'єктам господарювання варто:

1) оптимізувати кількість контрагентів з метою зменшення масштабу ризику несплати заборгованості, здійснювати систематичний моніторинг потенційних дебіторів та кредиторів;

2) формувати резерв сумнівних боргів та передбачити порядок його формування в наказі про облікову політику суб'єкта господарювання;

3) налагодити ефективний внутрішній контроль за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості з метою попередження виникнення загрози фінансовій стійкості суб'єкта господарювання;

4) контролювати стан розрахунків з дебіторами та кредиторами з метою недопущення прострочення заборгованості;

5) для отримання необхідної оперативної інформації для потреб управління фінансово-розрахунковими операціями суб'єкта господарювання, необхідно деталізувати інформацію на аналітичних субрахунках до відповідних рахунків обліку розрахунків з контрагентами;

6) систематично здійснювати інвентаризацію фінансово-розрахункових операцій, дебіторської та кредиторської заборгованості та розробити систему заходів щодо їх оптимізації.

Таким чином, використання у діючій системи внутрішнього контролю пропозицій з удосконалення організаційно-методичних аспектів внутрішнього контролю фінансово-розрахункових операцій у суб'єкта господарювання дозволить створити ефективну систему управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аудит: методика і організація : навч. посібник / Н.І. Гордієнко, О. В. Харламова, Ю.І. Мізік, О.О. Конопліна ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 319 с.
2. Батракова Т.І., Грінченко А. Ю. Проблеми та перспективи розвитку електронних грошей в Україні // *Мукачівський державний університет*. 2016. № 7. URL: <http://www.economyandsociety.in.ua/journal> (дата звернення 25.04.2024).
3. Бержанір І.А., Бержанір А.Л., Ящук Т.А. Економічна сутність зобов'язань і розрахунків підприємства // *Приазовський економічний вісник*. 2020. Вип.2(19). С.240-244.
4. Бондаренко Н.М., Таран В.В. Організація обліку і контролю грошових коштів // *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 17. С.229-234.
5. Вигівська І.М., Семейон В.С. Електронні гроші в системі управління фінансовими ресурсами підприємства: облікові аспекти // *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2014. Серія Економіка. Випуск 3 (44). С. 173-175.
6. Гевчук А.В. Внутрішній контроль обліку розрахункових операцій на підприємстві // *Вчені записки Університету "КРОК"*. 2019. № 2. С. 72-79.
7. Дерій М. Дефініції «грошові кошти» і «грошові потоки»: відмінності та взаємозв'язок // *Економічний аналіз*. 2010. Вип. 6. С. 60-64.
8. Дікань Л.В. Фінансово-господарський контроль: навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Л.В. Дікань, Н. В. Синюгіна. Х. : вид. ХНЕУ, 2011. 336 с.
9. Завитій О.П. Фінансово-господарський контроль. Опорний конспект лекцій для студентів V курсу денної і заочної форми навчання спеціальності „Облік і аудит”. Тернопіль ПП „Шпак”, 2008. 96 с.

10. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-XIV. *Законодавство України*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 12.03.2024).

11. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій затверджена Наказом Мінфін України від 30.11.1999 р. № 291. / *Законодавство України*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 20.03.2024).

12. Коваленко Д. *Гроші та кредит: теорія і практика* : навч. посібник / Д. Коваленко. К. : Центр учбової літератури, 2013. 344 с.

13. Коваль М.І. Удосконалення обліку, аналіз та аудит готівкових розрахунків підприємства / М. І Коваль, Ю. О. Нетреба // *Наукові праці МАУП*. 2013. № 2. С. 18-23.

14. Король С.Я., Клочко А.О. *Цифрові технології в обліку й аудиті // Держава та регіони*. 2020. № 1(112) С. 170-176. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2020/1_2020/31.pdf (дата звернення: 14.05.2024).

15. Костякова А.А. *Обліково-інформаційне забезпечення управління розрахунками з контрагентами // Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 53. С. 209-216.

16. Костякова А.А. *Удосконалення бухгалтерської звітності з обліку кредиторської заборгованості // Стратегічні напрями соціально-економічного розвитку держави в умовах глобалізації : збірник тез III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 22–23 вересня 2017 року)*. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2017. С. 293-294.

17. Крупка Я.Д. *Фінансовий облік* : підруч. / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь [та ін.]. 4-те вид. [доп. і перероб.]. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 451 с.

18. Куцик П.О. *Аналітичні аспекти управління дебіторською заборгованістю та її прогнозуванням // Торгівля, комерція підприємництво : зб. наук*.

праць / [ред. кол. : В. В. Апопій, Ю. А. Дайновський, С. В. Скибінський та ін.]. Львів : Львівська комерційна академія, 2010. Вип. 11. С. 234-239.

19. Куцик П.О. Внутрішній контроль розрахункових операцій в системі управління будівельним підприємством // *Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна*. 2013. Вип. 42. С. 116-122.

20. Латковська Т., Сідор М., Голоядова Т. Фінансовий контроль : навч.-метод. посіб. для здобув. вищої освіти ден. форми навч. 2-ге вид., доопр. і доп. Одеса : Фенікс, 2023. 136 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/96e1d9d2-ac07-4151-9d80-504e1dfb0d8c/content> (дата звернення: 12.05.2024).

21. Лісничка Т.В. Особливості класифікації розрахункових операцій підприємств. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/8530/1/%D0%9B%D1%96%D1%81%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%B0%20%D0%A2.%D0%92.%20%D0%9E%D0%A1%D0%9E%D0%91%D0%9B%D0%98%D0%92%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%86%20%D0%9A%D0%9B%D0%90%D0%A1%D0%98%D0%A4%D0%86%D0%9A%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%87%20%D0%A0%D0%9E%D0%97%D0%A0%D0%90%D0%A5%D0%A3%D0%9D%D0%9A%D0%9E%D0%92%D0%98%D0%A5%20%D0%9E%D0%9F%D0%95%D0%A0%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%99%20%D0%9F%D0%86%D0%94%D0%9F%D0%A0%D0%98%D0%84%D0%9C%D0%A1%D0%A2%D0%92.pdf> (дата звернення 25.03.2024).

22. Маркус О.В., Романюк І.О. Напрями удосконалення управлінського обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками як інструмент контролю платоспроможності підприємства // *Ефективна економіка*. 2014. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3024> (дата звернення: 10.05.2024).

23. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг / пер. з англ. О. Л. Ольховікова, О. В.

Селезньов, О. О. Зеніна та ін. Київ : Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України, 2010. Ч. 1. 846 с.

24. Москалюк Г.О. Система внутрішнього контролю дебіторської та кредиторської заборгованості : напрями удосконалення і розвитку. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1899> (дата звернення: 15.05.2024).

25. Наказ Мінфін України «Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» від 24.05.1995 р. № 88. / Законодавство України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text> (дата звернення 15.04.2024).

26. Національний комплекс «ЕКОЦЕНТР УКРАЇНИ». URL: <https://vdng.ua/static/content/files/pp/nb/ppnb5k3o4ctrmoflqp3cylvzsytg4ulr.pdf> (дата звернення 17.04.2024).

27. Остафійчук С.М. Грошові кошти та їх еквіваленти як об'єкти бухгалтерського обліку // *Науковий вісник Ужгородського університету* : Серія: Економіка. 2010. Спецвип. 29. Ч. 2. С. 86-90.

28. Петренко С.М. Контрольно-аналітичний механізм в управлінні бізнесом підприємства : [монографія] / С. М. Петренко, І. В. Сіменко. Донецьк : ДонНУЕТ, 2011. 232 с.

29. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755 -VI. *Законодавство України*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 21.04.2024).

30. Приватне акціонерне товариство «ВАЙТЕРРА КОЛОС». URL: https://www.viterraukraine.com.ua/uk/dam/jcr:28dd0b05-dc04-4103-a257-4729b1f01b73/Audit_report_2022.pdf (дата звернення 17.04.2024).

31. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність. Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII / *Законодавство України*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення 17.04.2024).

32. Про господарські товариства. Закон України від 19.09.1991 року № 1576-XII / *Законодавство України*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text> (дата звернення 09.04.2024).

33. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні. Постанова правління НБУ від 29.12.2017 року №148. / *Законодавство України*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text> (дата звернення 11.04.2024).

34. Про зовнішньоекономічну діяльність. Закон України від 16.04.1991р. № 959-ХІІ. / *Законодавство України*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> (дата звернення 12.04.2024).

35. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні. Закон України від 26.01.1993 № 2939-ХІІ / *Законодавство України*. Веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text> (дата звернення 20.03.2024).

36. Про платіжні послуги. Закон України від 30.06.2021р. №1591-ІХ. / *Законодавство України*. Веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1591-20> (дата звернення 25.03.2024).

37. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки. Закон України від 23.02.2006 року № 3480-ІV / *Законодавство України*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text> (дата звернення 13.04.2024).

38. Романів Є.М., Шот А.П. Фінансовий облік: облік активів та пасивів. Навч. посіб. Львів. ЛДФА. 2012. 486с.

39. Савлук М. Електронні гроші: сутність та порівняльний аналіз якісних властивостей // *Вісник Національного банку України*. 2004. № 11. С. 10-14.

40. Семенець А. Сутність електронних грошей як об'єкта бухгалтерського обліку // *Міжнародний науково-практичний журнал «Фінансовий простір»*. 2016. № 2 (22). С. 77-81.

41. Товариство з обмеженою відповідальністю «БЕЛСТА». URL: https://belsta.shoes/wp-content/uploads/2023/05/%D0%90%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%B2%D0%

[B8%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%BA_2022_%D1%80%D1%96%D0%BA.pdf](#)(дата звернення 17.04.2024).

42. Фінанси підприємств: навчальний посібник / [Ситник Н. С., Смолінська С.Д., Ясіновська І.Ф.]; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 402 с.

43. Чмерук Г.Г. Цифрова економіка як окремий сектор національної економіки держави // *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 27. Част. 2. С.92-97.

44. Шендригоренко М.Т., Шевченко Л.Я., Янковський В.А. Внутрішній господарський контроль: навч. посібник. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2020. 108 с. URL: http://elibrary.donnuet.edu.ua/2269/1/2020_NP_%20Shendryhorenko.pdf (дата звернення: 11.05.2024).

45. Шишкова Н.Л., Мороз Є.Ю. Електронні гроші: сутність та проблеми використання в Україні // *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2017. № 4. С. 39-51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2017_4_7 (дата звернення 25.04.2024).